

วารสารวิชาการ

ACADEMIC JOURNAL

ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 ♦ พฤษภาคม - สิงหาคม 2566

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายอัมพร พินะสา)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นางเกศทิพย์ ศุภวานิช)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายพัฒนา พัฒนกวีดล)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายธีร วัจนกันทิ)

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

กองบรรณาธิการ

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

(นายวิษณุ ทรัพย์สมบัติ)

นางสาวปริญญญา ฤทธิเจริญ

นายธัญญา เรืองแก้ว

นางวรรณิ จันทรศิริ

นางสาววรรณิ ขุนศรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อและการเรียนรู้

(นายพิทักษ์ โสตถยาคม)

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ

(นางเสาวภา ศักดา)

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

นางสาวราตรี ธรรมโชติ

นายรัฐพงษ์ สงวนงาม

นางสาววรารณิ ศรีแสงฉาย

ลิขสิทธิ์และผู้จัดพิมพ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ บริษัท เอส.บี.เค. การพิมพ์ จำกัด

92/6 หมู่ 3 ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร.098-7941644

วารสารวิชาการ

ACADEMIC JOURNAL

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กองบรรณาธิการขอแนะนำเสนอบทความด้านการศึกษาที่หลากหลาย ได้แก่ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบทความนำเสนอ ขอบข่ายเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู และผลที่เกิดจากการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง “เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นบทความนำเสนอ การนำหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธมาบริหารจัดการในโรงเรียน และออกแบบกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและนักเรียน สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เป็นบทความนำเสนอ การถอดบทเรียนจากโมเดลพัฒนาสมรรถนะของครูและนักเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาฐานสมรรถนะในเขตพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะด้วยมุมมองของหลักสูตรการผลิต และพัฒนาครูโดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ กิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตอนที่ 2 เป็นบทความนำเสนอ การจัดกิจกรรมบริหารสมองให้กับเด็กปฐมวัยในเรื่องเกี่ยวกับตัวเรา ต่อจากฉบับที่ 1 ข้อคิดเรื่องเส้นจำนวน เป็นบทความนำเสนอ การใช้เส้นจำนวนช่วยในการสอนเรื่องจำนวน ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร เป็นบทความนำเสนอ กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบทความนำเสนอ การดำเนินการขับเคลื่อนต่อยอดและผลการติดตามการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพภายใต้ 8 จุดเน้น

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิชาการจะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย ขอขอบคุณที่ท่านให้ความสนใจติดตามวารสารวิชาการอย่างต่อเนื่อง แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

วารสารวิชาการ ACADEMIC JOURNAL

สารบัญ

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3

“เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นมนุษยที่สมบูรณ์

16

วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและนักเรียน สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

25

กิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตอนที่ 2

33

ข้อคิดเรื่องเส้นจำนวน

46

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร

51

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

61

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ

ดร.โชติมา หนูพริก และจรรยา ศรีแจบไธสง

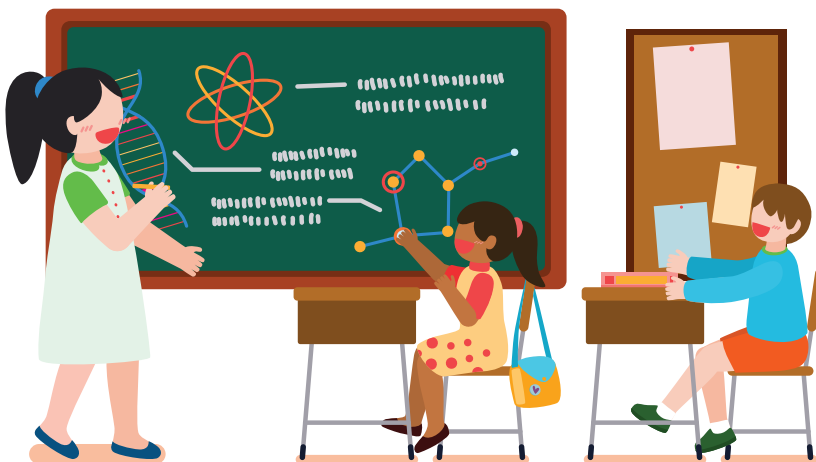
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบเพื่อสร้างสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนค้นพบพหุสัจจะ ความสนใจ และความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในห้องเรียน สถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มและห้องดิจิทัล ให้คำปรึกษาแนะนำ พัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และตามแนวคิดพหุปัญญาด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลายยืดหยุ่นตามสภาพจริง ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) ที่เชื่อมโยงสู่การทำงานในอนาคต และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ทักษะด้วยการเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการทำงานหรือแก้ปัญหา ครูผู้สอนจึงต้องใช้ทักษะและความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นโค้ชและพี่เลี้ยง เพื่อชี้แนะและให้คำปรึกษานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้ครูมีความสามารถดังกล่าว การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะขับเคลื่อนแนวคิดการฝึกอบรม

มาสู่การพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบต่อเนื่อง สัมพันธ์และมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาครู (Parsloe, 1992; เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2566) ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา ในลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ภายใต้การบูรณาการผลการสังเคราะห์แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การพัฒนาบทเรียน การจัดการเรียนรู้โดยวิธีแบบเปิด การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น Wilson (2014) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการโค้ช (Coaching) ว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ผ่านการกระตุ้นการคิดของผู้ถูกโค้ช โดยผู้โค้ชจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นการใช้คำถาม สร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) เน้นไปที่การบอกให้ทำ การให้คำแนะนำอย่างตรงไปตรงมาและบอกแนวทางที่ถูกต้อง รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นอกจากนี้ การโค้ชเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Instructional Coaching) นำมาประยุกต์เข้าสู่กระบวนการโค้ช โดย Whitmore (2019) ได้เสนอแนวทางในการตั้งคำถามด้วยโมเดล GROW ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Goal) การตรวจสอบสภาพจริง (Correct Reality) การกำหนดทางเลือก (Option) และการตัดสินใจ (Will) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2557: 25-28) และยังพบว่ากระบวนการฝึกอบรมจะได้ผลดี เมื่อหลักสูตรฝึกอบรมมีการออกแบบให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด (Reflection) มีการเปิดโอกาสให้สามารถเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) ใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม (Group working) การจับคู่เรียนรู้และแลกเปลี่ยน (Pair and Share) จากประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครู ทั้งในและนอกโรงเรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2555)

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง และ 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับบทความนี้ขอเสนอ เป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และตอนที่ 2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1. องค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 2. การจัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือฝึกอบรม ชุดฝึกอบรม และเอกสารเสริมความรู้ให้กับครู และ 3. แนวทางการนำหลักสูตรฝึกอบรมสู่การปฏิบัติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ.2561 - 2565) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง การติดตามและประเมินผล การออกแบบกระบวนการฝึกอบรม และการสะท้อนคิด นำแนวคิดดังกล่าวมากำหนดกรอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้วยวิธีการประชุมระดมสมอง โดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 มีการกำหนดผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง จำนวน 5 คน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม พบว่า การฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และจากแนวคิดของการใช้กระบวนการที่หลากหลายในการพัฒนาครู การโค้ช การเป็นพี่เลี้ยง และกระบวนการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยมีจุดเน้นที่ให้ครูสามารถร่วมกันเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงมากที่สุด มีช่วงเวลาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน และมีโอกาสนำผลงานมาเสนอร่วมกัน โดยมีการกระตุ้นส่งเสริมให้ครูสามารถสะท้อนความคิดของตนเองเพื่อการพัฒนาผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ได้มีการสังเคราะห์องค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งพบว่า **องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม** การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการอบรม และ 7) การวัดและประเมินผล สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน และมีโครงสร้างเนื้อหาแต่ละส่วนตามลำดับ ได้แก่ **ส่วนที่ 1 บทนำเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม** มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และประโยชน์ที่รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรม **ส่วนที่ 2 กระบวนการจัดฝึกอบรม** มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่เข้าร่วมฝึกอบรม กิจกรรมในกระบวนการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อเอกสารการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม และ **ส่วนที่ 3 เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรม** มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่อง เนื้อหาแต่ละส่วนมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน จำนวนครั้งที่ฝึกอบรม เนื้อหาการฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ ระยะเวลาการฝึกอบรม และวิทยาการฝึกอบรม

นอกจากนี้ หลักสูตรฝึกอบรมมีการกำหนด **โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร** ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ เนื้อหา ระยะเวลา วัตถุประสงค์ รูปแบบการจัดกิจกรรม บทบาทวิทยากร บทบาทผู้เข้ารับการอบรม และสื่อ **โดยเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม** มี 5 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เรื่องที่ 3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เรื่องที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และ เรื่องที่ 5 การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง โดยจำแนกเป็น 4 เรื่องย่อย ได้แก่ (1) การบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา (2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ/ หัวหน้าหลักสูตร/ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (3) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนของครูผู้สอน (4) การจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการอบรมของศึกษานิเทศก์ ทั้งนี้ มีช่วงระยะเวลาดำเนินการ 2 วัน ใช้เวลาฝึกอบรม จำนวน 18 ชั่วโมง มีเนื้อหา

ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การฝึกอบรมมุ่งเน้นการปฏิบัติจริง สะท้อนคิด ใช้กระบวนการทำงานกลุ่ม การจับคู่เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครูทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนได้ โดยกำหนดเนื้อหาสาระการอบรมเพื่อขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินสมรรถนะด้วยกระบวนการฝึกอบรมจากการปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด โดยนำเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 5 เรื่อง มาออกแบบจัดเป็นกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม มีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ลักษณะการจัดกิจกรรม และขอบข่ายเนื้อหา ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) ตัวชี้วัดคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 3) ตัวชี้วัดผู้บริหารและครู ของแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 4) การพัฒนาการเรียนการสอนสมรรถนะผู้เรียนสู่ศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 6) แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 7) ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กิจกรรมที่ 2 การนำหลักสูตรสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา แบ่งเป็น 1) จากหลักสูตรสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนที่เหมาะสม การประเมินแนวใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะผู้เรียน มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 การเชื่อมโยงสมรรถนะกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ วิสัยทัศน์หลักสูตร สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ 2) จากหลักสูตรสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตรแกนกลาง ฯ หลักสูตรอิงมาตรฐาน การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การนำหลักสูตรแกนกลางฯ ไปสู่การปฏิบัติ โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรม

พัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ 3) จากหลักสูตรสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ประกอบด้วย ความเคลื่อนไหวของหลักสูตรแกนกลาง ฯ เช่น การปรับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สารະภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) การปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้ยืดหยุ่น ตัวชี้วัดต้องรู้และตัวชี้วัดควรรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรมที่ 3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการออกแบบและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และปรับปรุงหน่วยและแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฟังบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการนำเสนอผลงาน ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

กิจกรรมที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการฟังบรรยาย การศึกษาเอกสารเสริมความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนคิด และการทำใบงาน ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา คือ การวัดและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

กิจกรรมที่ 5 การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง แบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่

(1) การบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน วิเคราะห์จุดเด่น/จุดพัฒนาของการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน จัดทำแผนการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และฝึกสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง ได้อธิบายหลักการและเทคนิคการสะท้อนการเรียนรู้ โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การประเมินตนเอง การปฏิบัติงานกลุ่ม และการระดมสมอง ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการปรับการเรียนรู้สู่สมรรถนะ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์สมรรถนะผู้เรียนและกลยุทธ์สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่แท้จริง 2) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างให้

เกิดผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน บริบทแวดล้อมการเรียนรู้ (SEL) และการช่วยเหลือครู นำสู่การใช้จริงในห้องเรียน 3) การพัฒนาบุคลากรแบบ 70-20-10 โดย 70% มาจากการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานจริง 20% มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 10% มาจากการรับรู้รูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรม การศึกษาต่อ

4) Bridge leadership และ Collective leadership เป็นภาวะผู้นำที่ใช้ในการสร้างความมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นองค์กรร่วมขององค์กร และ 5) Ladder feedback คือ บันไดการให้ข้อเสนอแนะ เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อเข้าใจและสร้างวัฒนธรรมของความไว้วางใจและการส่งเสริมทางบวก ซึ่งบันไดให้ข้อเสนอแนะนี้จะทำตามลำดับ 4 ขั้นตอน คือ สร้างความชัดเจน สร้างค่านิยม สร้างความตระหนัก และสร้างค่านิยม เป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเทียบกระบวนการในการพัฒนาคนเป็น 100%

(2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวน ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การประเมินตนเอง การปฏิบัติงานกลุ่ม และการระดมสมอง ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

(3) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรับปรุงหน่วยและแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการออกแบบและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฟังบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการนำเสนอผลงาน ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

(4) การจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการอบรมศึกษานิเทศก์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนการนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระดับเขตพื้นที่และรายบุคคล ออกแบบกิจกรรมการนิเทศในชั้นเรียน/การสังเกตการสอน และฝึกปฏิบัติ/สาธิตการนิเทศชั้นเรียนด้วยกระบวนการ Coaching & Mentoring และวิธีอื่น ๆ โดยลักษณะการจัดกิจกรรมจะเป็นการอภิปราย ระดมความคิดเห็น การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสาธิตทดลองปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วย 1) การดำเนินงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของเขตพื้นที่ (สภาพปัจจุบัน ปัญหา จุดเด่น จุดพัฒนา และอื่น ๆ 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) การนิเทศ ในชั้นเรียน/การสังเกตการสอนในชั้นเรียน ได้แก่ ขั้นตอนการนิเทศ ขั้นระหว่างการนิเทศ และขั้นหลังการนิเทศ

2 การจัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรม

การจัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับครูได้ศึกษาค้นคว้า และฝึกปฏิบัติจริงในการฝึกอบรม โดยกำหนดกรอบการสร้างเอกสารประกอบการฝึกอบรมตามเนื้อหาที่ระบุไว้ในโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ได้เอกสารประกอบการฝึกอบรม จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร สื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเอกสารประกอบการอบรมด้านความชัดเจนของภาษา ความเหมาะสมในการนำไปใช้ฝึกอบรม และรายละเอียดของเนื้อหาในเอกสาร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ด้านวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในการนำไปใช้ของเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร สื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม ผู้วิจัยและครูทำหน้าที่ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ก่อนนำไปจัดการอบรมครู ผลการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารประกอบการฝึกอบรมและผลที่เกิดขึ้นจริงจากการให้ข้อมูลของครูหลังสิ้นสุดการอบรม พบว่า เอกสารทั้ง 3 ชุด มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และสื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean= 4.83 , S.D.= 0.24)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีการเสนอแนะให้ปรับปรุงในแต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรเพิ่มเติมเป้าหมายของกิจกรรมให้ครบ K, P, A และวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าในแต่ละกิจกรรมตอบวัตถุประสงค์ใด 2) เป้าหมายของหลักสูตร ควรเน้นการจัดการเรียนที่ครูให้มากขึ้น 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร ควรเพิ่มเนื้อหาการโค้ชให้ครอบคลุมและเพียงพอ 4) กิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตร ควรพิจารณาเพิ่มเติม

กิจกรรมการสะท้อนคิดของผู้เข้ารับการอบรมภายหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละกิจกรรมหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติจริงตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์หลัก และการปรับระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จากข้อเสนอแนะในประเมินความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของหลักสูตรอบรมดังกล่าว จึงได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพ และพร้อมนำสู่การปฏิบัติ

3. แนวทางการนำหลักสูตรฝึกอบรมสู่การปฏิบัติ

การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ มีการจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 3,476 คน มีการศึกษาและประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ผลงาน ชิ้นงาน กระบวนการฝึกอบรม ผลที่ได้รับการฝึกอบรม และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของครู โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก 3 ชุด ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ฉบับที่ 2 แบบสอบถามครูผู้สอน เพื่อศึกษาทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจากการเข้าร่วมโครงการ และฉบับที่ 3 แบบสอบถาม ศึกษานิเทศก์ เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งศึกษาสภาพการปฏิบัติ ทักษะและความสามารถในการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงของศึกษานิเทศก์ที่เข้าร่วมโครงการ ในการจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดขึ้นในพื้นที่จำนวน 9 จังหวัด จำนวน 10 จุด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การดำเนินการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการฝึกอบรมในครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดอบรมใน 9 จังหวัด เป็นการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปพร้อมกับการศึกษาและประเมินผลการฝึกอบรมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ผลงานชิ้นงาน และกระบวนการฝึกอบรม ภายใต้แนวคิดในการดำเนินการประชุม คือ แนวคิดกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง การสะท้อนคิด จากผลการปฏิบัติงานจริงในโรงเรียน การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง การทำงานกลุ่ม และการจับคู่เรียนรู้และแลกเปลี่ยน จากประสบการณ์ร่วมกันระหว่างบุคคลทั้งในและนอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้มี 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ซึ่งจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 21 พฤษภาคม ถึง 30 กันยายน 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 3,476 คน และกรอบเวลาในการอบรม 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง ได้มีการสร้างเครื่องมือ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ใช้การนิเทศการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน คือ มีทั้งนิเทศภายในสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูนิเทศ และทีมนิเทศภายในสถานศึกษา และนิเทศจากบุคคลภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ เครือข่ายการนิเทศ ฯลฯ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 1,911 คน เมื่อพิจารณาอายุราชการของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู มีอายุราชการ 1-5 ปี มากที่สุด ส่วนวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ซึ่งมีจำนวน 225 คน และวิทยฐานะของครูส่วนใหญ่ไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 1,057 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	ผู้บริหารสถานศึกษา (คน)		ศึกษานิเทศก์ (คน)		ครู (คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุราชการ						
1-5 ปี	171	56.25	12	52.17	877	45.89
6-10 ปี	59	19.41	4	17.39	358	18.73
11-15 ปี	33	10.86	6	26.09	253	13.24
มากกว่า 15 ปี	41	13.49	1	4.35	423	22.14
รวม	304	100.00	23	100.00	1,911	100.00
วิทยฐานะ						
ไม่มีวิทยฐานะ	17	5.59	1	4.35	1,057	55.31
ชำนาญการ	74	24.34	8	34.78	359	18.79
ชำนาญการพิเศษ	211	69.41	14	60.87	491	25.69
เชี่ยวชาญ	2	0.66	-	-	3	0.16
เชี่ยวชาญพิเศษ	-	-	-	-	1	0.05
รวม	304	100.00	23	100.00	1,911	100.00

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ก่อนและหลังการอบรม โดยสรุปพบว่า ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู มีคะแนนเฉลี่ยรวมด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งระบบโรงเรียน และด้านการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ก่อนการอบรมในระดับค่อนข้างมาก และมีค่าเพิ่มสูงขึ้นหลังการอบรม

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการอบรม พบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมภาพรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมทั้งผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู รวมทั้งมีแนวโน้มว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการอบรมมีค่ามากกว่าหลังการอบรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู มีความรู้ที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการกระจาย

ของความรู้ที่น้อยลงกว่าก่อนการอบรม 2) คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมทุกรายการ โดยรายการที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในด้านนี้สูงขึ้น 3) ศึกษานิเทศก์มีคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมในภาพรวม และจำแนกตามรายการสูงกว่าผู้บริหารและครูตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากศึกษานิเทศก์เป็นวิชาชีพที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาโดยเป็นโซ่ข้อกลางในการพัฒนาคุณภาพระหว่างระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ รวมทั้งได้รับการคัดเลือก และพัฒนาจากครู จึงเป็นผู้เคยมีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ เมื่อมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนั้น การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงส่งเสริมบทบาท และโอกาสในการพัฒนาของศึกษานิเทศก์ เพื่อเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาลงสู่การปฏิบัติ และ 4) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของครูที่เข้ารับการอบรมที่มีต่อกระบวนการฝึกอบรม พบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวัดและประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรูก่อนและหลังการอบรม

ข้อรายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=304)				ศึกษานิเทศก์ (n=23)				ครู (n=1,911)			
	ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง		ก่อน		หลัง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน	3.74	0.83	4.35	0.67	4.00	1.02	4.52	1.76	3.79	0.84	4.25	0.61
2. การบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารจัดการหลักสูตร	3.80	0.83	4.39	0.66	3.87	1.08	4.52	1.78	3.73	0.85	4.20	0.64
3. การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งระบบโรงเรียน	3.77	0.81	4.38	0.66	3.87	1.03	4.57	1.77	3.73	0.85	4.20	0.63
4. การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน	3.79	0.83	4.44	0.60	3.83	1.01	4.57	1.77	3.79	0.87	4.28	0.61
รวม	3.78	0.82	4.39	0.65	3.89	1.04	4.54	0.67	3.76	0.85	4.23	0.62

บทสรุป

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ช และการเป็นพี่เลี้ยง ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงในการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมถึงการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู โดยในการจัดอบรมใช้รูปแบบการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงช่วยให้ครูสามารถถ่ายโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน รวมถึงวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับและการใช้คำถามที่ทรงพลัง มีการศึกษาและประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ผลงาน ชิ้นงาน กระบวนการฝึกอบรม ผลที่ได้รับการฝึกอบรมและการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู ซึ่งจากผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนมากมีระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง

เอกสารอ้างอิง

- เชิดศักดิ์ รักศิริโรจน์. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. ปีที่ 6 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2564), 334-349.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2557). การโค้ชเพื่อการรู้คิด. จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์. กรุงเทพฯ
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2555). หลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายพิเศษ. (เอกสารอัดสำเนา).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). สะเต็มศึกษาและการออกแบบเชิงวิศวกรรม. (ออนไลน์). สืบค้น 5 พฤษภาคม 2566, จาก <http://www.stemedthailand.org>.
- Parsloe, E. (1992). *Coaching, Mentoring and Assessing: A Practical Guide to Developing Competence*. London: Kogan Page.
- Wilson, Carol. (2014). *Performance Coaching: A Complete Guide to Best Practice Coaching and Training*. London: Kogan Page.
- Whitmore, John. (2019) *The Grow Model*. Retrieved May, 2023, from <https://www.performanceconsultants.com/grow-model> [2023, May 20]

“เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ดร.ธนภฤต อึ้งน้อย

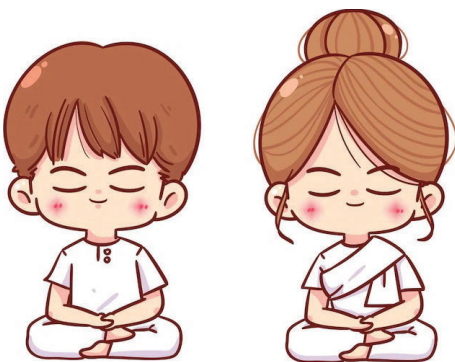
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะเดียง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

การจัดการศึกษาตามภารกิจของโรงเรียนบ้านสะเดียง มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่ในปัจจุบันความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้วิถีชีวิตของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางลบมากขึ้น มีปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรมที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพที่รุนแรงในอนาคต เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมทางเพศที่ขาดความรับผิดชอบ ใช้ความรุนแรง มีสุขนิสัยที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาสุขภาพจิต มีกิจกรรมทางกายน้อยลง รับประทานอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพ พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดโรคไม่ติดต่อในอนาคตได้ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียตามมา หากไม่ได้รับการแก้ไข จึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กในทุกด้าน

โดยเฉพาะการพัฒนาด้านสุขภาพซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ต่อไป

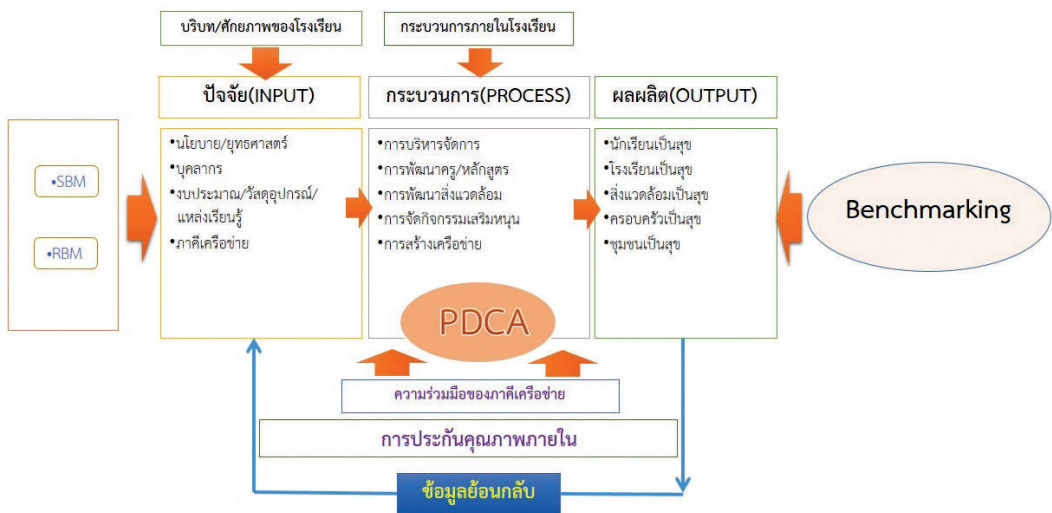
โรงเรียนบ้านสะเดียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานขนาดกลางตั้งอยู่ในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนโรงเรียนบ้านสะเดียง ส่วนใหญ่ครอบครัวยากจน อาศัยอยู่กับญาติที่ไม่ใช่บิดามารดา บางส่วนสภาพครอบครัวหย่าร้าง ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาในด้านการคุ้มครอง ด้านเศรษฐกิจ และส่งผลต่อการเรียน ดังนั้น โรงเรียนบ้านสะเดียง จึงได้นำหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาทักษะชีวิตในหลากหลายรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ฝึกความอดทน ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้ ดำรงตนอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงการเป็นคนดี มีศีลธรรม สติปัญญาดี มีความรู้ตามหลักสูตร มีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพกายดี ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด และอารมณ์ดี มีความฉลาดทางอารมณ์และสังคม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดและหลักการในการพัฒนานวัตกรรม

โรงเรียนบ้านสะเดียงนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ร่วมกับแนวคิดเชิงระบบ และทฤษฎีการบริหารจัดการ เพื่อสร้าง “เบญจวัตร” ของโรงเรียนบ้านสะเดียง ประกอบด้วย เบญจปัจจัย เบญจยุทธ์ เบญจลักษณ์ เบญจภาคี และเบญจวิถี

การบริหารจัดการเชิงระบบ

ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนา โรงเรียนบ้านสะเดียงมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan : P)

ศึกษานโยบาย แนวทางการบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมนักเรียนแบบองค์รวม โดยบูรณาการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานตามหลักวิถีพุทธ โดยโรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานศึกษาข้อมูลสังเคราะห์สรุปความรู้ และร่างรูปแบบการดำเนินงาน โดยมีกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

1) เบญจปัจจัย ประกอบด้วย

(1) บุคลากร การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรม การให้ความรู้ วิทยุทัศน์ ร่วมกันเพื่อความสำเร็จ

(2) งบประมาณ การจัดเตรียมโครงการและงบประมาณเพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนนวัตกรรม

(3) วัสดุ การจัดหาวัสดุในการดำเนินงานให้เพียงพอต่อการใช้งาน

(4) เครื่องมือ การจัดหาเครื่องมือในการดำเนินงานให้เพียงพอต่อการใช้งาน

(5) วิธีปฏิบัติ การวางแผนทางการดำเนินงานกิจกรรม โครงการ เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรม

2) เบญจยุทธ์ กลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

(1) การบริหารจัดการ สถานศึกษา กำหนดกลยุทธ์ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สื่อสาร

ประชาสัมพันธ์นโยบายของโรงเรียนในช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชุมครู การประชุมผู้ปกครอง นักเรียน การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และเผยแพร่ในเว็บไซต์โรงเรียน เป็นต้น

(2) การพัฒนาครูและบุคลากร และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมเบญจวัตร กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อีกทั้ง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านเบญจวัตร ตามวิถีพุทธ พร้อมทั้งจัดทำตารางสอนคาบส่งเสริมกิจกรรม

(3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ให้เป็นสถานศึกษาปลอดภัย เพื่อให้นักเรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ปลอดภัยทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นแหล่งเรียนรู้ในทุกด้าน

(4) การจัดกิจกรรมเสริมหนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตนจนเกิดเป็นวิถีปฏิบัติของนักเรียน ครูและโรงเรียน เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ด้านเบญจวัตร โดยแนวทางวิถีพุทธเพื่อพัฒนาผู้เรียน

(5) การมีส่วนร่วมของเครือข่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และศาสนา ในการพัฒนานักเรียนร่วมกันผ่านความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น วิทยากร แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ฯ

3) เบญจวิถี กลวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

(1) วิถีชีวิต กิจกรรมหลัก คือ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(2) วิถีไทย กิจกรรมหลัก คือ โครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมความเป็นไทย

(3) วิถีประชาธิปไตย กิจกรรมหลัก คือ โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน

(4) วิถีพุทธ กิจกรรมหลัก คือ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(5) วิถีพอเพียง กิจกรรมหลัก คือ โครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

4) เบญจลักษณ์ เป้าประสงค์ของการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) นักเรียนเป็นสุข คือ นักเรียนปลอดภัยจากอบายมุข เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีปัญญาทั้งปัญญาภายใน (สติ, สมาธิ) และปัญญาภายนอก (ปัญญาปฏิบัติ)

(2) โรงเรียนเป็นสุข คือ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนปลอดบุหรี่ สถานศึกษาสีขาว และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าของนักเรียนและชุมชน

(3) สิ่งแวดล้อมเป็นสุข คือ โรงเรียนสะอาด สวยงาม น่าอยู่ น่าเรียน

(4) ครอบครัวเป็นสุข คือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนร่วมกัน

(5) ชุมชนเป็นสุข คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

5) เบญจภาคี วางแผนประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อมาร่วมพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ทั้งบุคลากรจากหน่วยงานของบ้าน วัด รัฐ เอกชน และโรงเรียน

2. การปฏิบัติตามแผน (Do : D)

ลงมือปฏิบัติดำเนินงานตามปฏิทิน
ปฏิบัติการของโครงการและกิจกรรมตามแนวทาง
“เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ ซึ่งหลัก “เบญจวัตร” ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
บูรณาการไตรสิกขา
- 2) กิจกรรมโครงงานคุณธรรม สร้าง
จิตอาสา
- 3) กิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน/
ดังนี้

สัปดาห์/วันสำคัญทางพุทธศาสนา

- 4) กิจกรรมค่ายปฏิบัติธรรม “บวร”
กัลยาณมิตร
- 5) กิจกรรมตามโครงการเบญจวิถี
การดำเนินการตามนวัตกรรมที่โรงเรียน
ได้จัดทำขึ้น เน้นบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขา
(ศีล สมาธิ ปัญญา) สู่กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตของ
นักเรียน โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมประจำวัน
ที่โรงเรียนเน้นการมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

กิจกรรมประจำวัน

ชื่อกิจกรรม / รายการ	รายละเอียดการดำเนินการ	หลักธรรมที่นำมาใช้
กิจกรรมครูรับนักเรียน เข้าสู่โรงเรียน	ครูเวรประจำวัน รับนักเรียนหน้าประตูโรงเรียนทุกเช้า กิจกรรมทำความเคารพ	- ศีล (สัมมาวาจา) - สมาธิ (สัมมาสติ)
ธรรมะยามเช้า	เวลา 7.00 น. ของทุกวัน งานประชาสัมพันธ์ของ โรงเรียนจะเปิดบทบรรยายธรรมะ ที่เข้าใจง่าย เพื่อให้นักเรียนได้เริ่มต้นวันใหม่ด้วยการฟังธรรม	- สมาธิ (สัมมาสติ) - ปัญญา (สัมมาทิฐิ)
โรงเรียนสวยด้วยมือเรา	เวลา 7.30 น. ครู และนักเรียนทุกคนจะลงพื้นที่ รับผิดชอบ เพื่อร่วมกันทำความสะอาด และเรียนรู้ สิ่งที่เกิดขึ้น	- ศีล (สัมมากัมมันตะ) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ)
เข้าแถวเคารพธงชาติ	เวลา 08.00 น. เริ่มกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ ด้วยการร้องเพลงชาติ สวดมนต์แปล แผ่เมตตา และร้องเพลงมาร์ชของโรงเรียน	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากัมมันตะ) - ปัญญา (สัมมาสังกัปปะ)
ทำความเคารพรุ่นพี่ และ ทำความเคารพครู	นักเรียนรุ่นน้อง (ประถมศึกษา) จะทำความเคารพ รุ่นพี่ด้วยการยกมือไหว้ และกล่าวคำว่า “สวัสดีครับ/ค่ะ” นักเรียนทุกคนจะทำความเคารพครู ด้วยการ ยกมือไหว้ และกล่าวคำว่า “สวัสดี ครับ/ค่ะ”	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากัมมันตะ) - ปัญญา (สัมมาสังกัปปะ)
เดินแถวขึ้นห้องเรียน	นักเรียนจะเดินเป็นแถวจากลานกิจกรรม หน้าเสาธงเพื่อขึ้นห้องเรียน โดยมีครูที่ปรึกษา เดินตาม เพื่อขึ้นห้องและดำเนินกิจกรรมโฮมรูม อย่างสร้างสรรค์ต่อไป	- ศีล (สัมมากัมมันตะ) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ)

ชื่อกิจกรรม / รายการ	รายละเอียดการดำเนินการ	กิจกรรมที่นำมาใช้
บริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนเรียนทุกคาบ	ในทุกคาบก่อนเรียน นักเรียนจะทำสมาธิ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเสมอ	- สมาธิ (สัมมาสติ) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ)
พิจารณาอาหารก่อนทาน ข้าวกลางวันทุกวัน	เวลา 11.30 น. นักเรียนทุกคนจะกล่าว บทพิจารณาอาหารพร้อมกันทั้งโรงเรียน	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากรรม) - ปัญญา (สัมมาสังกัปปะ)
บริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนเข้าชั้นเรียนภาคบ่าย	ภาคบ่ายก่อนเข้าชั้นเรียน นักเรียนจะทำสมาธิเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเสมอ	- สมาธิ (สัมมาสติ) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ)
เข้าแถวก่อนกลับบ้าน	เวลา 15.30 น. นักเรียนทุกคนจะมารวมกันเข้าแถว หน้าบริเวณลานกิจกรรมหน้าเสาธง ก่อนเดินทางกลับบ้าน โดยจะมีการสวดมนต์ทุกวัน	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากรรม)
ชั่วโมงคุณธรรมทุกวันศุกร์	คาบสุดท้ายของวันศุกร์ เป็นคาบคุณธรรมของโรงเรียน นักเรียนทุกคนจะไปรวมตัวกันที่หอประชุม เพื่อทำการสวดมนต์แปล ทำสมาธิ เติบงามกรรม ก่อนกลับบ้านทุกสัปดาห์	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากรรม) - สมาธิ (สัมมาสติ) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ) - สมาธิ (สัมมาวาจา) - สมาธิ (สัมมาอาชีวะ) - ปัญญา (สัมมาทิฐิ) - ปัญญา (สัมมาสังกัปปะ)

กิจกรรมอื่น ๆ / กิจกรรมตามกาล

ชื่อกิจกรรม / รายการ	รายละเอียดการดำเนินการ	กิจกรรมที่นำมาใช้
ทุกวันฉันทำดี	- โครงการเก็บได้ส่งคืน - โครงการออมเพื่ออนาคต - บันทึกความดี	- ศีล (สัมมากรรม) - ศีล (สัมมาอาชีวะ) - ปัญญา (สัมมาทิฐิ)
ดำรงพระพุทธศาสนา	- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา - เรียนธรรมศึกษา - ทำบุญร่วมกับชุมชน - จิตอาสาพัฒนาศาสนสถาน - ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ - ค่ายคุณธรรมน้อมนำวิถีพุทธ	- ศีล (สัมมาวาจา) - ศีล (สัมมากรรม) - สมาธิ (สัมมาสติ) - สมาธิ (สัมมาวาจา) - สมาธิ (สัมมาสมาธิ) - ปัญญา (สัมมาทิฐิ) - ปัญญา (สัมมาสังกัปปะ)

การสร้างเครือข่ายเบญจภาคี ติดต่อ ประสานงาน ให้เครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีจริยธรรม รู้จักใช้ปัญญา มีเหตุผล มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

3. การตรวจสอบ (Check : C)

ผู้บริหารและคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งอำนวยการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผน ผลลัพธ์ ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด และประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง เข้มแข็งและยั่งยืน

4. การปรับปรุงแก้ไข/พัฒนา (Act : A)

คณะทำงานนำผลการประเมินมาวิเคราะห์

เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ให้มีความเหมาะสม โดยพบว่า ปัจจัยนำเข้ามาจากหลายสาเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงมีการปรับเปลี่ยนแนวทางรูปแบบของการดำเนินงาน การปรับเปลี่ยนปัจจัยนำเข้า ที่กำหนดเพียง 5 ประการ คือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ และวิธีการ เนื่องจากปัจจัยภายนอกอาจมีมากกว่านั้น เช่น นโยบาย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นต้น โดยปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานนวัตกรรมได้ ดังนี้

ผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน “เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์

ผลการดำเนินงานการบริหารจัดการนวัตกรรม “เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ส่งผลให้นักเรียนให้มีความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญาและสังคมแบบองค์รวม และนักเรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข

➤ ผลการดำเนินงานต่อนักเรียน

โรงเรียนบ้านสะเดียงได้ดำเนินการโครงการวิถีพุทธ ด้วยนวัตกรรม “เบญจวัตร” พัฒนานักเรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ เข้าใจ มีความตระหนักและมีทักษะในการดำเนินชีวิต มีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเสริมความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญาและสังคมแบบองค์รวมตามแบบวิถีพุทธ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ การสร้างพฤติกรรมสุขภาพ การพัฒนาสุขนิสัย การดูแลสุขภาพส่วนตนเองและคนในครอบครัว เป็นวิถีชีวิต การได้รับการบริการอาหารที่เพียงพอ มีคุณค่าครบถ้วน การได้รับการบริการสุขภาพที่เหมาะสม นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

ดำเนินชีวิตประจำวัน โดยไม่เบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อนให้ตัวเองและผู้อื่น มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม และนักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยนักเรียนได้เรียนรู้แบบไตรสิกขา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ ประเมินตามหลักสูตร สถานศึกษา นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ ไม่เสเพลหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น ร่าเริงแจ่มใส และมีมนุษยสัมพันธ์

ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมทักษะอาชีพช่างจัดดอกไม้

กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีไทย

➤ ผลการดำเนินงานต่อครู

จากการดำเนินงานโครงการวิถีพุทธชั้นนำด้วยนวัตกรรม “เบญจวัตร” พัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ส่งผลต่อครูและบุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ “เบญจวัตร” มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้วยนวัตกรรม “เบญจวัตร” พัฒนานักเรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคมแบบวิถีพุทธ มีความรอบรู้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรโรงเรียนบ้านสะเดียงพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติกิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน/สัปดาห์/วันสำคัญทางพุทธศาสนา เข้าร่วมกิจกรรมค่ายปฏิบัติธรรม “บวร” กล้าถามมิตร การทำงานเป็นทีมของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูและบุคลากรทุกคน ได้มีการวางแผนงานดำเนินการตามแผนงาน /โครงการ/กิจกรรม การเรียนรู้ติดตามผลการดำเนินการ และนำผลการดำเนินงานไปปรับพัฒนาด้านวิชาการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง และได้มีการวัดผลประเมินจากการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างภาคเรียน

กิจกรรมค่ายปฏิบัติธรรม

กิจกรรม PLC

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โครงงาน

► ผลการดำเนินงานต่อสถานศึกษา

โรงเรียนได้รูปแบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการนวัตกรรม “เบญจวัตร” พัฒนานักเรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะนักเรียนแบบองค์รวม โดยกำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพดี ประสบความสำเร็จในการศึกษา บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ และชุมชน เป็นที่ประจักษ์โดยได้รับ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น เหรียญเงิน ปี 2563 รางวัลโล่รางวัล โรงเรียนปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี 2564 และโล่รางวัลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ รุ่นที่ 6

► ผลการดำเนินงาน ต่อชุมชน และภาคีเครือข่าย (เบญจภาคี)

ชุมชนรับรู้และมีความตระหนักเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมผ่านเบญจวัตร ชุมชนได้แนวทางสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม เชื่อมโยงกัน การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในส่วนบุคคล สนับสนุนให้มีการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการ หรือ ปัญหาคล้ายคลึงกันในรูปแบบของชมรม กลุ่ม ชุมชน เพื่อสร้างเสริมทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและ

ทางสังคม เชื่อมโยงกันของชุมชนรอบโรงเรียน เช่น ชมรมฟุตบอลสะเดียง ชมรมรักสุขภาพ ชมรมผู้สูงอายุสุขภาพดี ชุมชนน้าอยู่ ชุมชนรักธรรม เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมของบุคคลภายในครอบครัวและชุมชนทั้งภาคีเครือข่ายของทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

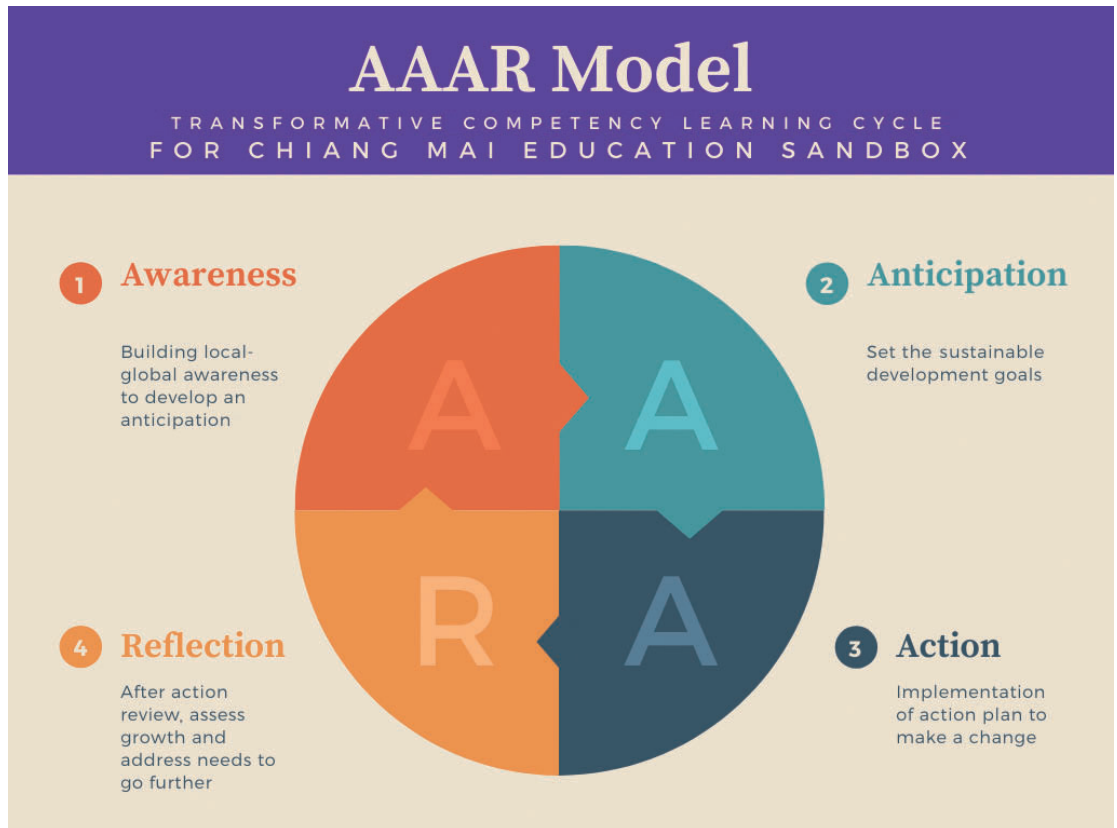
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, สิงหาคม 19). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 116 (74 ก). หน้า 1.
- โรงเรียนบ้านสะเดียง. (2563). *รายงานการประเมินตนเอง (SAR)*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและนักเรียน สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

ดร.สุทธิดา จารัส นาฏญา อภิชาติโยธิน และกฤตพร พัวกนกหิรัญ
สาขาวิชาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในช่วงปีการศึกษา 2563-2564 ที่ผ่านมา สาขาวิชาเคมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการวิจัยในหัวข้อ “การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูเพื่อรองรับโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” (ชรินทร์

มั่งคั่งและคณะ, 2564) ภายใต้แผนงานวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ หัวข้อ “กลไกขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” (เกียรติสุตา ศรีสุขและคณะ, 2564)

ภาพ 1 วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและนักเรียนสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา ปรับจาก ชรินทร์ มั่งคั่งและคณะ (2564)

ในกิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยในครั้งนี้ สาขาวิชาเคมีได้นำนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เข้าร่วมกิจกรรมวิจัยในครั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครู สำหรับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ที่มีความเฉพาะอย่างเช่น พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ในบทความนี้ จะนำเสนอการถอดบทเรียนจากโมเดลการพัฒนาสมรรถนะของครูและนักเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ด้วยมุมมองของหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ

การพัฒนาผู้เรียนเพื่อเตรียมพร้อมในการดำรงชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงสมรรถนะสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีความพิเศษอย่างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความหลากหลายในบริบททางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีรูปแบบการเรียนรู้เข้ากับบริบทเชิงพื้นที่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ของโลก ในส่วนของมิติของการเปลี่ยนแปลงจากปัจจุบันสู่อนาคตนั้นก็มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน ผู้เรียนจำเป็นต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่จะมองเห็นภาพอนาคตของตนเองอย่างชัดเจน กำหนดทิศทางของชีวิต สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่รายรอบตนเองนั้น จำเป็นต้องสร้างความตระหนักในมิติที่หลากหลาย จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมายที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้ ยังเป็นการฝึกนิสัยของความคิด (Habits of minds) ที่จะตัดสินใจบนฐานของความตระหนักรู้ ซึ่งวัฏจักรการเรียนรู้ 3 ขั้น ที่นำเสนอโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development) เอกสารที่ชื่อว่า OECD Future of Education and Skills 2030 Conceptual Learning Framework (OECD, 2019) ได้นำเสนอวัฏจักรการเรียนรู้ไว้สามขั้นที่ช่วยพัฒนาผู้เรียน สร้างสมรรถนะที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Competencies)

ภาพ 1 เล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใต้โครงการวิจัยกลไกขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดย เกียรติสุตา ศรีสุข และคณะ (2564)

The Anticipation-Action-Reflection (AAR) cycle ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนดความคาดหวัง ขั้นตอนปฏิบัติ และขั้นตอนการสะท้อนคิด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่มีความเฉพาะในเรื่องบริบทเชิงพื้นที่ การพัฒนาครูในครั้งนี้จึงปรับเปลี่ยนสร้างตระหนักรู้ (Awareness) เพื่อให้เห็นความสำคัญของท้องถิ่น สังคมในบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ โครงการพัฒนาครูก่อนประจำการครั้งนี้จึงประกอบไปด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ ขั้นสร้างความตระหนักรู้ ขั้นกำหนดความคาดหวัง ขั้นตอนปฏิบัติ และขั้นตอนการสะท้อนคิด เรียกว่า วัฏจักร AAAR (สามารถอ่านได้ทั้ง เอ-เอ-เอ-อาร์, สามเอหนึ่งอาร์ หรือ ทริปเปิลเออาร์) โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นสร้างความตระหนักรู้ (Awareness)

ขั้นตอนในการเรียนรู้นี้จะเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เรียน ในหลากหลายมิติ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา การสร้างความตระหนักรู้ อาจหมายถึง การตระหนักรู้ถึงอัตลักษณ์ของตนเอง การมีอยู่ของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น สินทรัพย์ที่มีคุณค่าของท้องถิ่นทั้งที่จับต้องได้ (Tangible) และจับต้องไม่ได้ (Intangible) คุณค่าในตัวเอง คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ความเคารพนับถือตนเองและผู้อื่น การตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรมและสังคม การตระหนักถึงขันติธรรม (Tolerance) ต่อความแตกต่างในสังคมและชุมชน โดยอาจหมายรวมถึงการตระหนักในปัญหาหรือความท้าทาย เช่น สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ความยากจน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก

กลไกของการสร้างความตระหนักรู้ ผู้สอนสามารถใช้กลยุทธ์หรือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งการสืบค้น สืบเสาะในหลากหลายรูปแบบ ทั้งภายในตนเองและภายนอกเพื่อสำรวจ และใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้น

ขั้นกำหนดความคาดหวัง (Anticipation)

ในขั้นตอนการกำหนดความคาดหวัง ผู้เรียนจะใช้ความสามารถของตนเพื่อคาดการณ์ผลของการกระทำในระยะสั้นและระยะยาว ทำความเข้าใจเจตนาของตนเองและความตั้งใจของผู้อื่น รวมทั้งขยายมุมมองของตนเองและของผู้อื่น ผู้เรียนต้องตระหนักและรู้ว่าสิ่งที่ปฏิบัติในวันนี้จะเกิดผลในวันข้างหน้า หรือในทางกลับกัน ผลของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ล้วนแต่มีสาเหตุจากการกระทำในวันนี้ ดังนั้น ในขั้นนี้ จึงต้องให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่ตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ต้องพิจารณาและคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะตามมาและผลที่จะเกิดขึ้น ทั้งจากการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการเพิกเฉยไม่กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการคาดการณ์นั้น ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถในการเข้าใจถึงปัญหา จัดการข้อขัดแย้งรับมือกับความตึงเครียดของปรากฏการณ์ทางสังคมหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ จะมีความเชื่อมโยงกับขั้นตระหนักรู้อย่างมาก การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้จึงต้องมีความเชื่อมโยงกับขั้นสร้างความตระหนักรู้ องค์ประกอบสำคัญในขั้นนี้คือ ผู้เรียนต้องสามารถสร้างเหตุการณ์จำลองหรือสถานการณ์จำลอง ในความคิดเพื่อสร้าง scenario หรือภาพอนาคตขึ้นมาให้ได้ การจำลองภาพอนาคตในความคิดของผู้เรียนจะช่วยสร้างลักษณะ

นิสัยของกระบวนการคิดที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองในอนาคต การใช้กระบวนการคิดเพื่อสร้างภาพในอนาคต หรือการคิดถึงสถานการณ์จำลองที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนทั้งในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่พัฒนาสมองส่วนหน้าซึ่งเป็นส่วนในการใช้สำหรับกระบวนการคิดขั้นสูง

ขั้นปฏิบัติ (Action)

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นในมิติของชีวิต สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติในเชิงกายภาพ หรือการปฏิบัติในเชิงความคิดก็ได้ การปฏิบัติจะเป็นการสืบเสาะ สืบสวนสอบสวน เพื่อนำไปสู่การค้นพบ เป็นการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์นวัตกรรม การแสดงความรับผิดชอบในสถานการณ์บางอย่าง รวมถึงการสร้างค่านิยมใหม่ขึ้นมา ดังนั้น กิจกรรมในขั้นนี้จึงมีได้อย่างหลากหลาย สามารถดำเนินการเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม แต่ผู้เรียนต้องตระหนักว่าการปฏิบัติหรือการดำเนินการใด ๆ อาจจะส่งผลที่เป็นบวกหรืออาจจะส่งผลในด้านลบก็ได้ ดังนั้น ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องตระหนักว่าตนเองต้องมีความรับผิดชอบต่อผลจากการกระทำของตนเอง ด้วยเหตุนี้การลงมือปฏิบัติหรือการดำเนินการใด ๆ จึงต้องมีการสะท้อนคิดถึงผลที่เกิดขึ้นผ่านขั้นตอนต่อไป คือ ขั้นการสะท้อนคิด

ขั้นการสะท้อนคิด (Reflection)

ในขั้นนี้จะเป็นการให้ความหมายกับประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับผ่านการคิดเพื่อ

ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งโดยการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ไปสู่การสร้างแนวคิด กระบวนการนี้จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนรวมถึงช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ถึงพลังอำนาจของตนเองที่จะดำเนินการใด ๆ หรือการปฏิบัติใด ๆ ในอนาคต การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการที่มีระบบ มีความชัดเจน และมีหลักการโดยมีรากฐานมาจากการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับเจตคติหรือค่านิยมที่เชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นที่จะสามารถเกิดการพัฒนาทางปัญญาได้ การสะท้อนคิดจะรวมระหว่างทักษะการนำตนเองและทักษะความคิดสร้างสรรค์ การสะท้อนคิดยังสามารถเชื่อมโยงถึงประเด็นด้านจริยธรรม ค่านิยม แรงจูงใจ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้เป็นวัฏจักร เนื่องจากขั้นการสะท้อนคิดจะนำไปสู่กระบวนการสร้างความตระหนักที่มากขึ้น ทั้งที่ผู้เรียนมีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมที่รายรอบ การพัฒนาสมรรถนะเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงถูกพัฒนาอย่างลึกซึ้งผ่านกระบวนการสะท้อนคิด

จากกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้ วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้นแบบ AAAR นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์เชิงพื้นที่ผ่าน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนาคู่มือปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา ครูเพื่อรองรับโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 4 หน่วย แต่ละหน่วยจะดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้นแบบ AAAR กำหนดเวลาเรียนรู้หน่วยละ 3 ชั่วโมง ได้แก่

ตารางที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาครูตามรูปแบบการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้นแบบ AAAR

หน่วยการเรียนรู้	รายละเอียด
อัตลักษณ์ล้านนา (Lanna Identity)	สะท้อนคุณค่าของอัตลักษณ์ล้านนาที่สอดคล้องกับบริบท และชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความตระหนักรู้ผ่านจิตสำนึก ด้านมิติทางวัฒนธรรม สามารถประยุกต์องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างสมรรถนะสำนึกรักบ้านเกิด ถิ่นที่อยู่ และชุมชน ที่เน้นวิธีการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)
นักคิดเพื่ออนาคต (The Future Analysts)	ในยุคสังคมหลังดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในแง่มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ย่อมมีผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ การคิดเชิงอนาคตช่วยให้ผู้เรียนวางแผนเตรียมพร้อมในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างสร้างสรรค์ และตระหนักถึงชุมชนของตน
วิถีชีวิตผาสุก (Well-Being Way of Life)	การบูรณาการความรู้สู่การดำเนินชีวิตและสร้างความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ประยุกต์ใช้ ปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านโมดูลในชั้นเรียนเพื่อเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในบริบทของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่
ผู้ประกอบการวิถีเขียว (Green Entrepreneur)	ผู้ประกอบการวิถีเขียว (Green Entrepreneur) สมรรถนะหลักของการเป็นผู้ประกอบการวิถีเขียว และการสร้างธุรกิจวิถีเขียวโดยใช้บริบทเป็นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืน

เมื่อหน่วยการเรียนรู้ต้นแบบได้รับการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแล้ว ก็นำไปดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้กับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ในรูปแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับสาขาประถมศึกษาและสังคมศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย

เมื่อผ่านกิจกรรมทั้ง 4 หน่วย นักศึกษาครูได้ลงพื้นที่โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพ 2

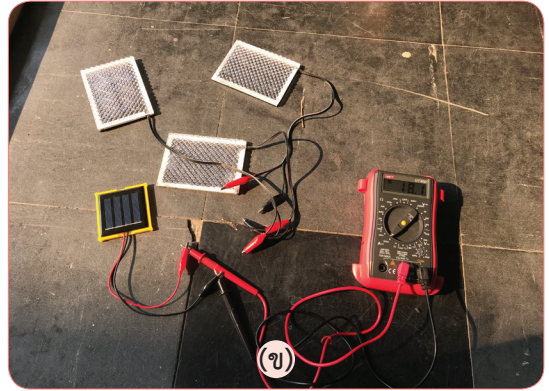
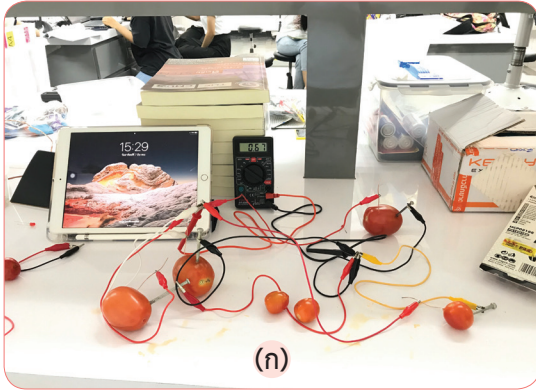
ภาพ 2 นักศึกษาครูลงพื้นที่โรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนสำหรับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดวัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น แบบ AAAR

โรงเรียนเป้าหมายของกิจกรรมนี้เป็นโรงเรียนนำร่องเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ครั้งนี้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำไปออกแบบและพัฒนากิจกรรมโดยนักศึกษาคูเอง จำนวน 4 หน่วย

การเรียนรู้ในบริบทของวิชาเคมี เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในขั้นตอนนี้หน่วยการเรียนรู้จากตาราง 1 จะเปลี่ยนเป็นจุดเน้นของหน่วยการเรียนรู้ใหม่ที่ผสานกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

ตารางที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่นักศึกษาคูสาขาเคมีพัฒนาขึ้นตามรูปแบบการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้นแบบ AAAR

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียด
อัตลักษณ์ล้านนา (Lanna Identity)	ของดีสันป่าตอง	การศึกษาสืบค้นและวิเคราะห์จุดแข็งและโอกาสเชิงพื้นที่ อัตลักษณ์ของอำเภอสันป่าตอง ศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่น สินทรัพย์ที่มีคุณค่าของท้องถิ่นทั้งที่จับต้องได้ (Tangible) และจับต้องไม่ได้ (Intangible) คุณค่าของผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมที่ใช้หลักการเกมมิฟิเคชันและบทบาทสมมติ
นักคิดเพื่ออนาคต (The Future Analysts)	ไฟฟ้าเคมีจากมะเขือเทศ	การศึกษาจุดแข็งของโรงเรียนที่มีฟาร์มมะเขือเทศ เชื่อมต่อกับความต้องการพลังงานไฟฟ้าในอนาคต จึงนำมาสู่การทดลองทางเคมีเพื่อศึกษาแหล่งกำเนิดไฟฟ้าจากมะเขือเทศ
วิถีชีวิตผาสุก (Well-Being Way of Life)	บริโภคข้าวเหนียว อย่างไรให้ห่างไกลโรค	ข้าวเหนียวสันป่าตองเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีชื่อเสียง การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแป้งเพื่อลดค่าดัชนีน้ำตาล (Glycemic Index, GI) ที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตมุ่งสู่วิถีชีวิตที่ผาสุกเพื่อสุขภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น
ผู้ประกอบการวิถีเขียว (Green Entrepreneur)	โซลาร์..เอนเนอร์จี้นี้เพื่อชุมชน	พลังงานจากเซลล์สุริยะหรือโซลาร์เซลล์เป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะได้ศึกษาแผงโซลาร์เซลล์ การหาประสิทธิภาพพลังงานจากโซลาร์เซลล์ รวมทั้งฝึกคิดและออกแบบแผนธุรกิจในมุมมองของผู้ให้บริการจุดชาร์จรถไฟฟ้าโดยมีแหล่งพลังงานจากโซลาร์เซลล์ ในเขตพื้นที่ของอำเภอสันป่าตอง

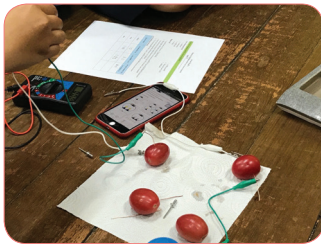

ภาพ 3 ตัวอย่างการทดลองกิจกรรมที่ออกแบบโดยนักศึกษาครู (ก) ไฟฟ้าเคมีจากมะเขือเทศ (ข) โซลาร์..เอนเนอร์จี้เพื่อชุมชน

ขั้นตอนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่มีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างมาก นักศึกษาครูมีการประชุมอภิปรายเพื่อกำหนดกิจกรรม มีการทดลองกิจกรรมและเตรียมอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ (ภาพ 4) ก่อนที่จะนำไปใช้จริงในพื้นที่โรงเรียน (ภาพ 5)

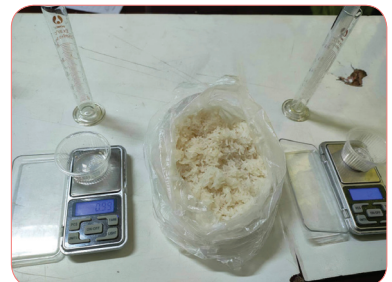

ภาพ 4 การจัดเตรียมอุปกรณ์ในรูปแบบ Box Set เพื่อดำเนินกิจกรรม

ภาพ 5 การดำเนินกิจกรรม ไฟฟ้าเคมีจากมะเขือเทศ โดยนักศึกษาครูและนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 6 การดำเนินกิจกรรม บริโภคข้าวเหนียวอย่างไรให้ห่างไกลโรค

ซึ่งจะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่ดำเนินไปมีความเฉพาะและตอบโจทย์เชิงพื้นที่ จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครู ครูประจำการ นักเรียน และผู้บริหารมีความพึงพอใจในกิจกรรมและเห็นว่ากิจกรรมสามารถที่จะพัฒนาสมรรถนะของทั้งครูและนักเรียน มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดคล้องกับนิยามของนวัตกรรมการศึกษาที่ว่า

“นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายรวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย”

(พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562)

จากการวิจัยและพัฒนาจนได้มาซึ่งวัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น แบบ AAAR ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำไปใช้กับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งสถานศึกษาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามกรอบแนวคิดการศึกษาระดับสมรรถนะ ที่มุ่งตอบโจทย์การดำเนินชีวิตที่ดี (Well-being) ผ่านการมอบการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (Quality Education) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาและตอบโจทย์เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ด้วยเช่นกัน หากผู้อ่านสนใจการถอดบทเรียนและการนำวัฏจักรการเรียนรู้ 4 ขั้น แบบ AAAR ไปใช้ สามารถติดต่อได้ที่ หน่วยบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ Facebook Fanpage : หน่วยบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทรศัพท์ : 053-944-201 (ในวันเวลาราชการ) เพื่อขอรับการถ่ายทอดแนวคิดและรูปแบบวิธีสอนโดยละเอียดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา ศรีสุขและคณะ. (2564). กลไกขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง และคณะ (2564). การวิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูเพื่อรองรับโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562. (2562, 30 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 56 ก.
- OECD. (2019). *OECD Future of Education and Skills 2030 Conceptual learning framework*. Retrieved from https://www.oecd.org/education/2030-project /teaching-andlearning/ learning/ skills/Skills_for_2030.pdf

กิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2

สมศักดิ์ สินธุระเวช
ข้าราชการบำนาญ

จากฉบับที่แล้ว ผู้เขียนได้กำหนดกรอบสำหรับกิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1. ตัวเรา 2. ร่างกายและการเคลื่อนไหว 3. ภาษา 4. คณิตศาสตร์ 5. ธรรมชาติรอบตัว และ 6. ดนตรี-ศิลป์ มีการนำเสนอกิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา และยกตัวอย่างกิจกรรมในหัวข้อต่อไปนี้ 1.1 การฝึกการหายใจที่ถูกต้อง 1.2 การบริหารสมองที่ประสานกันของสมองซีกซ้ายและซีกขวา 1.3 การบริหารสมองด้วยปลายนิ้ว 1.4 การฝึกสติด้วยการฝึกสมาธิ 1.5 การฝึกความจำ 1.6 การฝึกจินตนาการ และ 1.7 การจับดินสอให้ถูกต้อง สำหรับบทความฉบับนี้ ขอเสนอหัวข้อต่อไปนี้ ดังนี้

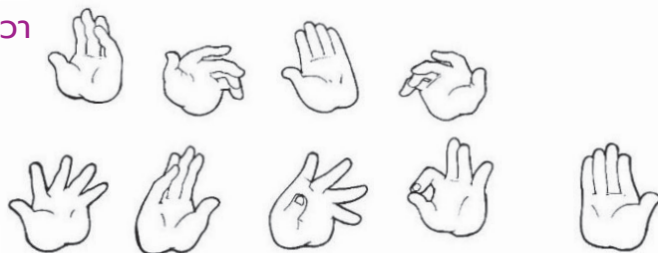
1.8 รู้จักอวัยวะต่าง ๆ ใบหน้า มือ จมูก เก้า ตา ลิ้น ปาก ฟัน

- 1.8.1 อยู่ที่ไหน มีหน้าที่อย่างไร (ภาพประกอบ)
- 1.8.2 การดูแลรักษาอวัยวะ มีวิธีการอย่างไร
- 1.8.3 ให้เด็กพูดตามครูพร้อมเคาะจังหวะ

มามาดูหน้ากัน มีจมูกมีปากจะจำ	หน้าฉันมีหูมีตา มาสีมาดูหน้ากัน
ยื่นมือแล้วแบแล้วกำ พลิกมือหงายคว่ำไปมา	ลองทำกันดูหนูจำ สลับซ้ายขวาลองทำกันดู
ตาเรามัวไวดู ดูแลรักษาตาไว้	หนูหนูต้องเอาใจใส่ อย่าให้สิ่งใดเข้าตา
จมูกของฉัน สูดอากาศเข้าไป	ใช้มันหายใจ หายใจออกมา
เส้นผมของฉัน ใช้เพื่อปกคลุม	เป็นมันอ่อนนุ่ม ห่อหุ้มศีรษะ
เท้ามีไว้เดิน กระโดดท่าลิง	พาเพลินเดินวิ่ง ทั้งวิ่งทั้งเดิน
ลิ้นใช้ชิมรส เปรี้ยวเค็มหวานบ้าง	ของกินทุกอย่าง ทุกอย่างต้องชิม

ฟันจําฟัน
ฟันฉันทะอาดสไต
ฟันสวຍเพราะแปรงฟันไ
ฟันจึงได้สไตแข็งแรง

รู้จักมือซ้ายมือขวา

1) สนทนาเรื่องมือซ้าย และมือขวา ให้เด็กหงายมือหรือคว่ำมือ แล้วนำมือชิดติดกัน นิ้วหัว แม่มือ จะอยู่ชิดกันหรือห่างกัน

2) ระบายสีแดงมือขวา สีเขียวมือซ้าย

3) พูดตามครู แล้วแสดงท่าทางประกอบ

นี่คือมือของฉัน

ฉันชูมือขึ้นไปสูง (ชูมือขวา)

นี่คือมือซ้ายของฉัน

ฉันจะแตะท้องฟ้า (ชูมือซ้าย)

มือขวา (ชูมือขวา)

มือซ้าย (ชูมือซ้าย)

หมุนมือไปรอบ ๆ (หมุนมือในอากาศ)

มือขวา (ชูมือขวา)

มือซ้าย (ชูมือซ้าย)

ต้อยต้อยต้อย (ต้อยของเบา ๆ ด้วยกำปั้น)

1.9 ครอบครัวของฉัน

1.9.1 สนทนาเรื่องครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง (มีภาพประกอบ)

1.9.2 ให้เด็กเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

1.9.3 ให้เด็กพูดตามครู (พร้อมกับชูนิ้ว)

นี่คือแม่ของฉัน (ชูนิ้วหัวแม่มือ)

นี่คือพ่อของฉัน (ชูนิ้วชี้)

นี่คือพี่ชายของฉัน (ชุนี๊วกกลาง)

นี่คือพี่สาวของฉัน (ชุนี๊วนาง)

นี่คือน้องของฉัน (ชุนี๊วก้อย)

1.9.4 สนทนาเพื่อพัฒนาอารมณ์ ความรู้สึก มีสิ่งใดบ้างที่เด็กอยากให้มีเยอะแยะและมีอยู่ตลอดไป เช่น

ขอให้คุณพ่อรักฉัน

ขอให้คุณแม่รักฉัน

ขอให้มียอยจูบมากมาย

ขอให้ฉันนี้ตลอดไป

1.9.5 สนทนาเรื่องพระคุณของพ่อแม่ เพื่อให้มีความรักในพ่อแม่ คุณพ่อคุณแม่เลี้ยงดูให้เราเจริญเติบโต ดูแลเมื่อเราเจ็บป่วย ส่งเราไปโรงเรียน และป้องกันอันตราย ให้เด็กช่วยกันเล่า คุณพ่อคุณแม่ช่วยเหลือเราอย่างไรบ้าง

1.9.6 สนทนาเรื่องช่วยคุณพ่อ คุณแม่ ทำอะไรบ้าง เพื่อพัฒนาความรักในครอบครัว

ผู้วาดภาพประกอบ

นางสาววิชญา ศักดา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5

โรงเรียนสตรีวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.9.7 ให้เด็กพูดตามครู พร้อมเคาะจังหวะ

ครอบครัวของฉัน พ่อแม่พี่น้อง	รักกันปรองดอง ปกป้องดูแล
ขอให้คุณพ่อรักฉัน ขอให้คุณแม่รักฉัน ขอให้มียอจุบมากมาย ขอให้มีความสุขตลอดไป	

1.9.8 ครอบครัวฉันรับประทานอาหารเช้าพร้อมกัน ให้เด็กเล่าเวลารับประทานอาหารเช้าด้วยกันเรื่องอะไรบ้าง

1.9.9 วันสำคัญของครอบครัว เพื่อพัฒนาความรักในครอบครัว ความสนใจในครอบครัว

- 1) สนทนากับเด็กเกี่ยวกับวันสำคัญของครอบครัว เช่น วันเกิดของคุณพ่อ คุณแม่
- 2) ให้เด็กทำบัตรอวยพรวันเกิดให้คุณพ่อ คุณแม่
- 3) ให้เด็กร้องเพลงต่อไปนี้ตามครู พร้อมเคาะจังหวะ

วันเกิดของคุณพ่อ

วันพ่อ วันพ่อ

เป็นวันที่พิเศษ

เราจะกอดกัน จูบกัน

เรารักพ่อ

พอถึงวันเกิดแม่เปลี่ยนเป็นแม่

1.9.10 มารยาท เพื่อพัฒนาการไหว้ สาธิตการไหว้ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และครูอาจารย์ ให้เด็กฝึกปฏิบัติ

1.9.11 บ้าน เพื่อเห็นความสำคัญของบ้าน ให้เด็กวาดรูปบ้านของตน ระบายสีเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

1.9.12 สนทนาเรื่องห้องต่าง ๆ ในบ้าน มีห้องอะไรบ้าง แต่ละห้องใช้ทำอะไร ให้เด็กช่วยกันเล่า (มีภาพประกอบ)

1.9.13 ให้เด็กนั่งล้อมวงแล้วพูดตามครู

กิ้ง ก่อง กิ้ง ก่อง

ใครมาเคาะกระดิ่ง

กิ้ง ก่อง กิ้ง ก่อง

หนูดีใจคุณแม่มาถึง

ให้เด็กช่วยกันคิด มีใครอีกบ้างที่จะมาเคาะกระดิ่ง

1.9.14 บ้านน่ายู่พัฒนาความรักบ้าน การแก้ปัญหา ให้เด็กสังเกตบ้านของตน และช่วยกันตอบ

- 1) ถ้าบ้านมีน้ำขังจะทำอย่างไร
- 2) ถ้าบ้านมีขยะรอบ ๆ บ้าน จะทำอย่างไร
- 3) ถ้าบ้านมีต้นไม้รก จะทำอย่างไร

1.9.15 จะทำอย่างไร เพื่อพัฒนาจินตนาการและแก้ปัญหา สนทนากับเด็กแล้วให้เด็กช่วยกันตอบให้ได้คำตอบที่มากที่สุด

- 1) ถ้าเด็กไม่มีบ้านอยู่ จะไปอยู่ที่ไหน
- 2) ถ้าเด็กไม่มีหมอนหนุนหัว จะใช้อะไรแทน
- 3) ถ้าเด็กไม่มีแปรงสีฟัน จะใช้สิ่งใดแทน
- 4) ถ้าเด็กไม่มีนาฬิกา จะรู้ได้อย่างไรว่า ถึงเวลนอนแล้ว

1.10 โรงเรียนของเรา

1.10.1 สนทนาโรงเรียนของเรา ชื่อโรงเรียนอะไร ตั้งอยู่ที่ไหน

1.10.2 พาเด็กเดินดูรอบ ๆ โรงเรียน แล้วกลับมาสนทนา เด็กสังเกตเห็นอะไรบ้าง

1.10.3 พุดตามครู พร้อมเคาะจังหวะ

โรงเรียนน่ายู่
เพื่อน ๆ มากมี

คุณครูใจดี
ฉันรักโรงเรียน

คุณครูใจดี
รักเราทุกคน

มีความเมตตา
เรารักคุณครู

ห้องเรียนสดใส
เพื่อนรักมากมาย

สวยสะอาดกว่าใคร
สุขใจเมื่อเรียน

1.10.4 คุณครูประจำชั้น เพื่อพัฒนารู้จักและรักในครูประจำชั้น

1) คุณครูประจำชั้นแนะนำชื่อ เวลาพบครูประจำชั้นหรือครูคนอื่น ๆ

เด็กชายพูดว่า “สวัสดีครับ”

เด็กผู้หญิงพูดว่า “สวัสดีค่ะ”

2) ถ้าเธออยู่ในโรงเรียน ถ้ารู้สึกไม่สบาย หรืออยากให้คุณครูช่วยเหลืออะไร จะต้อง

บอกให้ครูทราบ

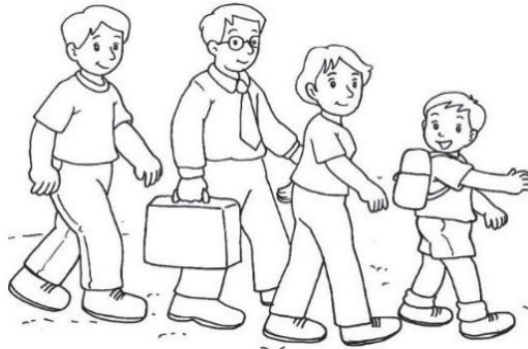
1.10.5 ผลัดกันแนะนำตนเอง

ให้เด็กแนะนำตนเองชื่ออะไร ชอบทานอะไร เลี้ยงสัตว์อะไรบ้าง

1.10.6 ไปโรงเรียน เพื่อพัฒนาตนให้ปลอดภัย สนทนาเรื่องการมาโรงเรียน ให้เด็กแต่ละคนเล่า

มาโรงเรียนอย่างไร ใครพามา เดินทางอย่างไร เวลาโรงเรียนเลิกใครมารับ

1.10.7 เพื่อนฉัน เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้เด็กจับมือแต่ละคน ขณะจับมือให้กล่าวคำว่า

“สวัสดีครับ” หรือ “สวัสดีค่ะ” ให้พูดตามครู

เพื่อนฉันมีมากมาย

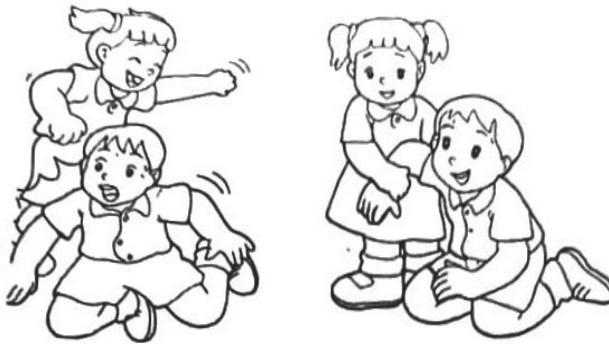
ทั้งหญิง ทั้งชายนะเออ

ฉันก็เป็นเพื่อนเธอ

เพื่อนเกลอเราเป็นเพื่อนฉัน

1.10.8 ข้อตกลงของโรงเรียน เพื่อพัฒนาการยอมรับและการปฏิบัติตาม สนทนาเรื่องโรงเรียนของเรา มีเด็กมากมายต้องอยู่ร่วมกัน จึงต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียน

- 1) แต่งกายถูกระเบียบ
- 2) มาโรงเรียนให้ทัน
- 3) เข้าแถวซื้ออาหาร
- 4) ช่วยเหลือเพื่อน

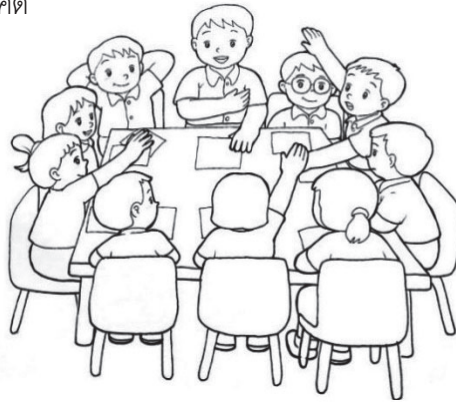
1.10.9 ข้อตกลงในห้องเรียน เพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง สนทนาเรื่องข้อตกลงในห้องเรียนมีอะไรบ้าง ให้เด็กช่วยกันเสนอแนะ

- ตั้งใจฟังขณะครูสอน ไม่คุยเสียงดังรบกวนคนอื่น
- ขออนุญาตครูก่อนออกหรือเข้าห้องเรียนทุกครั้ง
- ไม่นำขนมมารับประทานขณะเรียน
- ช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียน

1.10.10 อุปกรณ์การเรียน เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ สนทนาก่อนมาโรงเรียน ต้องตรวจสอบว่าอุปกรณ์การเรียนมีครบหรือไม่ ให้ช่วยกันบอกมีอะไรบ้าง

1.10.11 เราช่วยกันคิด

1) สนทนาการทำงานเป็นกลุ่ม ต้องร่วมกันคิดและผลัดกันเป็นหัวหน้า ถ้าใครจะออกความเห็น หรือมีข้อสงสัยจะต้องยกมือ แล้วให้หัวหน้าชี้แจงค่อยตอบ อย่าแย้งกันตอบ

2) ร้องเพลงแล้วปฏิบัติตามเนื้อร้อง

ถ้าเธอมีความสุข แล้วเธอรู้ ประบมือ 2 ครั้ง

ถ้าเธอมีความสุข แล้วเธอรู้ กระโดด 2 ครั้ง

ถ้าเธอมีความสุข แล้วเธอรู้ กระโดด 2 ครั้ง

1.10.12 ฟังนิทาน

เล่านิทานให้เด็กฟังทุกวัน อาจเล่าจบเรื่องหรือให้เด็กช่วยกันเล่าต่อ ยิ่งฟังนิทานมากเท่าไร เด็กยิ่งฉลาด

1.10.13 อาหารว่าง เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

1) สนทนาเรื่องอาหารว่าง เด็กทุกคนต้องดื่มและรับประทานอาหารว่าง ให้เด็กเล่าถึงอาหารว่างวันนี้มีอะไรบ้าง ใครจำได้บ้าง อาหารว่างเมื่อวานคืออะไร

2) ก่อนรับประทานอาหารว่าง เด็กต้องช่วยกันดูแลพื้นที่โดยเช็ดโต๊ะให้สะอาด จัดโต๊ะเรียบร้อย หลังรับประทานอาหารว่าง จะต้องล้างมือ ล้างปาก เช็ดปาก เช็ดมือ ให้สะอาดทุกครั้ง

1.11 ชุมชนของเรา

1.11.1 ชุมชนของเรา เพื่อพัฒนาความสนใจในชุมชน รู้จักชุมชนของตน

1) สนทนาเรื่องชุมชนของเรา เป็นที่อยู่ของคนจำนวนมากที่มาอยู่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และดูแลชุมชน เพื่อความสุขของชุมชน

2) คุณพ่อ คุณแม่ พาเด็กสังเกตชุมชนแล้ว เด็กเล่าเรื่องชุมชนที่เด็กสังเกตเห็นให้เพื่อน ๆ ฟัง

3) เขียนภาพชุมชนของตน

1.11.2 สถานที่สำคัญในชุมชน เพื่อพัฒนาการรู้จักชุมชนและการสังเกต

1) สนทนาเรื่องชุมชนของเรามีสถานที่สำคัญอะไรบ้าง สถานที่แต่ละแห่งมีประโยชน์อย่างไร

2) ให้เด็กเล่าประสบการณ์เคยไปชุมชนใดบ้าง

1.11.3 ห้างสรรพสินค้าหรือตลาด เพื่อพัฒนาการรู้จักสิ่งของต่าง ๆ และใช้ภาษาในการสื่อสาร

1) ให้คุณพ่อ คุณแม่ พาเด็กไปห้างสรรพสินค้าหรือตลาด ให้เด็กซักถามในสิ่งที่ตนสังเกตเห็น

2) ให้เด็กเล่าสิ่งที่พบเห็น เห็นอะไรบ้าง ซื้ออะไรบ้าง

3) ให้เด็กพูดตามครู พร้อมเคาะจังหวะ

ตลาดขายของ
หมายปองสิ่งใด
ผักเนื้อและไข่
ซื้อได้ทุกวัน

ละมุด พุทรา
ซื้อมาจากไหน
หนูตอบเร็วไว
หนูไปตลาดมา

หมูไก่กุ้งปลา
มีคุณค่าอาหาร
ทุกคนต้องการ
พัฒนาร่างกาย

มะเขือแตงกวา
คะน้ามากมี
ผักบุ้งผักชี
กะหล่ำปลีน่ากิน

4) วัด เพื่อเห็นความสำคัญของวัดและศาสนา

4.1) สนทนาเรื่องวัด ให้เล่าประสบการณ์ที่เคยไปวัดกับคุณพ่อ คุณแม่ พบเห็น

อะไรบ้าง

4.2) สนทนาเรื่องพระสงฆ์ พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

4.3) สาธิตการไหว้ การกราบพระสงฆ์ให้เด็กฝึกปฏิบัติ

4.4) การพูดกับพระสงฆ์ต้องใช้คำสุภาพ เพื่อแสดงความเคารพ เด็กผู้ชายใช้คำแทนตัวเอง “ผม” เด็กผู้หญิงใช้คำแทนตัวเอง “หนู”

5) ครูเลือกข้อความต่อไปนี้ให้ตรงกับบทเรียน แล้วให้เด็กพูดตาม พร้อมเคาะจังหวะ

เพื่อนบ้านแสนดี
ช่วยเหลือห่วงใย

ล้วนมีน้ำใจ
รักใคร่เกื้อกูล

ชาวนา ชาวไร่
ปลูกข้าว เลี้ยงปลา

ใจดี นักหนา
ให้พวกเรากิน

ชาวสวนแสนดี
หลากหลายมากมาย

ใช้ที่ปลูกผลไม้
ไว้เลี้ยงชีวิต

ตำรวจจัดทุกข์ ดูแลผู้คน	สร้างสุขให้ปวงชน ทรัพย์สินราชการ
ทิ้งขยะลงถัง หลังกินหลังดื่ม	ทุกครั้งอย่าลืม เก็บขยะเร็วไว
คนไทยใจดี มีสิ่งใดแบ่งปัน	เอื้ออารีต่อกัน เรารักกันคนไทย
ฉันรักเมืองไทย รอยยิ้มร่าเริง	ภูมิใจหนักหนา จับตาจับใจ
ในหลวงทรงเมตตา เทิดทูลพระองค์ไว้	ประชาชนไทย เหนือเกล้าเราเอย
ถนนสวยสวย ให้สะอาดงามตา	ต้องช่วยกันรักษา ทิ้งขยะเป็นที่เป็นทาง
ไฟจราจร อย่าทำซุ่มซ่าม	ดูก่อนค่อยข้าม ค่อยข้ามไฟแดง
มองซ้ายมองขวา จึงค่อยข้ามไป	ดูให้มันใจ ปลอดภัยแน่นอน
เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยกันเสมอ	ของฉันให้เธอ ของเธอให้ฉัน

6) สถานีตำรวจ

- 6.1) สนทนาเรื่องสถานีตำรวจ มีหน้าที่อย่างไร
- 6.2) ให้แสดงบทบาทสมมติ เป็นตำรวจจราจร และมีเด็กเดินข้ามถนน

7) โรงพยาบาล

- 7.1) สนทนาเรื่องโรงพยาบาล เป็นสถานที่เราไปรักษาอาการเจ็บป่วย
- 7.2) ให้เด็กผลัดกันเล่าประสบการณ์ที่เคยไปโรงพยาบาล
- 7.3) ครูให้เด็กพูดตามพร้อมเคาะจังหวะ

คุณหมอใจดี
เจ็บไข้รักษา

ปราณีเมตตา
ช่วยชีวาทุกคน

- 8) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน เพื่อพัฒนาความรักในธรรมชาติและทักษะทางสังคม
 - 8.1) สนทนาเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว หิน ลม ฝน ภูเขาทุ่งหญ้า ดิน แม่น้ำ ต้นไม้
 - 8.2) ให้เด็กช่วยกันบอกสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติในชุมชนของตนมีอะไรบ้าง
 - 8.3) ให้เด็กช่วยกันเล่าคนในชุมชนใช้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างไรบ้าง เช่น ใช้ดินปลูกต้นไม้ ใช้น้ำลำคลองรดน้ำต้นไม้
 - 8.4) แบ่งเด็กกลุ่มละ 3 คน ช่วยกันวาดภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนสนใจ แล้วเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง
- 9) ชุมชนน่าอยู่ เพื่อพัฒนาความรักในชุมชนและการจินตนาการ
 - 9.1) สนทนาเรื่องชุมชนน่าอยู่ แล้วให้ตอบคำถาม
 - 9.1.1) อากาศจะต้องเป็นอย่างไร
 - 9.1.2) ต้นไม้จะต้องเป็นอย่างไร
 - 9.1.3) แม่น้ำ ลำคลอง จะต้องเป็นอย่างไร
 - 9.1.4) ถนนจะต้องเป็นอย่างไร
 - 9.2) ให้เขียนภาพชุมชนน่าอยู่ในความคิดของตน แล้วเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง
- 10) อาชีพของคนในชุมชน เพื่อพัฒนาความรู้ การสังเกต และทักษะทางสังคม
 - 10.1) ให้เด็กช่วยกันบอกว่าคนในชุมชนมีอาชีพอะไรบ้าง
 - 10.2) ให้เด็กเลือก 1 อาชีพ แล้วแสดงท่าทางในอาชีพนั้น ให้เพื่อน ๆ ช่วยกันทายเป็นอาชีพอะไร
 - 10.3) ให้เด็กบอกว่าโตขึ้นอยากเป็นอาชีพอะไร เพราะอะไร และอาชีพนั้น ช่วยคนในชุมชนได้อย่างไร
 - 10.4) ให้เด็กร้องเพลงตามครู พร้อมเคาะจังหวะประกอบ

เมื่อหนู ๆ โตขึ้น หนู ๆ อยากรับอะไร

เมื่อหนู ๆ โตขึ้น หนู ๆ อยากรับอะไร

เมื่อหนู ๆ โตขึ้น หนู ๆ อยากรับอะไร

ชื่อเด็ก อยากรับ **ชื่ออาชีพ**

ให้เด็กผลัดกันตอบจนครบทุกคน
- 11) ขาติไทย คนไทย ธงชาติไทย คนไทยมารยาทงาม เพื่อพัฒนาความภูมิใจ
 - 11.1) สนทนาตามหัวข้อข้างบน (มีภาพประกอบ)
 - 11.2) ให้เด็กระบายสีธงชาติไทย

- 11.3) สนทนาเรื่องการเคารพธงชาติไทย
- 11.4) สนทนาเรื่องคนไทยมารยาทงาม มีการแสดงความเคารพผู้อาวุโส
- 11.5) ให้เด็กแสดงบทบาทสมมติเป็นผู้ใหญ่ และเด็กผลัดกันแสดงความเคารพ
- 11.6) สนทนาเรื่องคนไทย พุดไฟเราะ ให้แสดงบทบาทสมมติ แสดงการพุดไฟเราะ

ในสถานการณ์ต่าง ๆ

- ผู้ใหญ่ให้ของ
- เพื่อนวิ่งมาชน หรือชนเพื่อน
- เพื่อนให้ยืมของใช้
- พบเพื่อนหกล้ม

11.7) นำภาพพระมหากษัตริย์ไทย พระมหากษัตริย์ไทยเป็นประมุขของประเทศคนไทยทุกคนรัก เคารพ เทิดทูน และจงรักภักดี เมื่อเห็นพระองค์เสด็จผ่าน เด็ก ๆ ต้องหยุดถวายความเคารพ

11.8) สนทนาเรื่องวันสำคัญ ต่าง ๆ ให้เด็กเล่าว่าได้ทำอะไรกันบ้าง

สำหรับผู้สนใจ กิจกรรมบริหารสมองเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในเรื่องของร่างกายและการเคลื่อนไหว ภาษา คณิตศาสตร์ ธรรมชาติรอบตัว และ ดนตรี-ศิลป์ สามารถอ่านได้จาก QR Code ที่ให้ไว้

ข้อคิดเรื่องเส้นจำนวน

ประสาท สอานวงศ์

อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

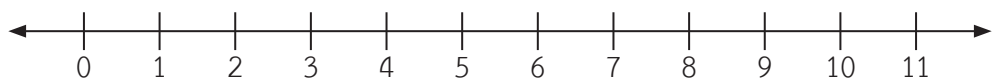
ปัจจุบันการสอนเรื่อง “จำนวน” ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นิยมใช้ “เส้นจำนวน” เป็นสื่อการสอน ดังปรากฏในหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ผู้เขียนเชื่อว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่า “เส้นจำนวน” คืออะไร เพราะในหนังสือเรียนนำเสนอเส้นจำนวนว่า “...เราสามารถเขียนแทนจำนวนจริงใด ๆ ด้วยจุดบนเส้นจำนวนได้ และจุดใด ๆ บนเส้นจำนวนแต่ละจุดจะแทนจำนวนจริงจำนวนหนึ่ง...” และผู้เขียนได้ดูคลิปการสอนของครูบางท่าน ครูบอกเด็กว่า “ห่วยลูกศรที่เห็นบนเส้นจำนวนแสดงว่ายังมีจำนวนอื่นต่อไปอีก” ซึ่งเป็นการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องเส้นจำนวน

ผู้เขียนขอเสนอเรื่องการใช้เส้นจำนวนเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยให้เริ่มสร้าง “เส้นตรง” ก่อน

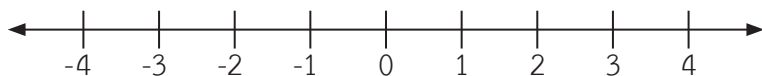

เส้นตรงต้องมีหัวลูกศรทั้งสองข้าง เพื่อแสดงว่า ยังมีส่วนต่อไปได้อีก (ถ้าไม่มีหัวลูกศรจะเรียกว่าส่วนของเส้นตรง)

สำหรับระดับประถมศึกษาจะเริ่มเรียนเกี่ยวกับ จำนวนนับ (1, 2, 3, ...) และ 0 การใช้เส้นจำนวนแสดงจำนวน จึงต้องกำหนดจุด ๆ หนึ่งบนเส้นตรงเป็นจุดที่เขียน 0 กำกับ แล้วหาจุดที่ห่างจากจุดที่มี 0 กำกับ 1 หน่วย เขียน 1 กำกับไว้ จำนวน 2, 3, 4, ... ทำเช่นเดียวกับ 1 เขียน 1, 2, 3, 4, ... กำกับ ดังนี้

สำหรับระดับมัธยมศึกษา จะเรียนเรื่องจำนวนเต็ม (...,-3,-2,-1,0,1,2,3,...) ให้กำหนดจุดแสดงจำนวนบนเส้นตรงทำนองเดียวกับจำนวนนับและ 0 ดังนี้

ส่วนของเส้นตรงที่มีจำนวนเต็มกำกับจะยาว 1 หน่วย

เรียกเส้นตรงที่มีจำนวนที่ได้นี้ว่า “เส้นจำนวน”

หมายเหตุ เครื่องหมายที่เขียนเป็นขีดหน้าตัวเลข เช่น -1, -2 ไม่ใช่เครื่องหมายลบ แต่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงจำนวนเต็มลบ เช่น -5 เป็นตัวเลขที่สร้างขึ้นด้วยข้อตกลงว่าเป็นจำนวนเต็มที่บวกกับ 5 ได้ผลบวกเป็น 0 -5 อ่านว่า ลบห้า

$$5 + (-5) = 0$$

เขียนอยู่ในรูปทั่วไปได้ดังนี้

ถ้า a เป็นจำนวนนับ $-a$ เป็นจำนวนเต็มลบที่บวกกับ a แล้วได้ 0

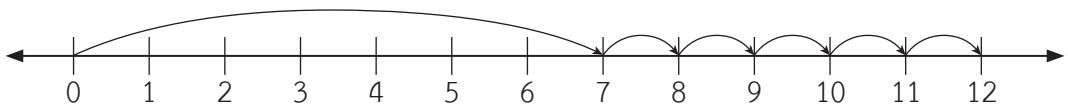
$$a + (-a) = 0$$

เรียก $-a$ ว่าจำนวนตรงข้ามของ a a และ $-a$ เป็นจำนวนตรงข้ามกัน

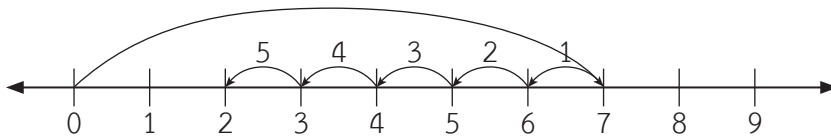
การหาผลบวกของจำนวนนับโดยใช้การนับต่อจากจำนวนมาก เช่น การหาผลบวกของ $7 + 5$ ครูจะเริ่มบอกว่า 7 มากกว่า 5 เอา 7 ไว้ในใจ แล้วนับต่อจาก 7 เป็น แปด เก้า สิบ สิบเอ็ด สิบสอง (ขณะนับต่อ 1 ครั้ง เอนิ้วออก 1 นิ้ว) ได้ 12 ซึ่งเป็นผลบวกของ $7 + 5$

การหาผลลบของ $7 - 5$ ในทำนองเดียวกัน แต่เป็นการนับนิ้วต่อจากห้า เป็นหก เจ็ด นับได้สองนิ้ว ได้ 2 เป็นผลลบของ 2

การใช้เส้นจำนวนแสดงการหาผลบวก ผลลบ ข้างต้น ทำได้ดังนี้

$$7 + 5 = 12$$

$$7 - 5 = 2$$

ข้อดีของการใช้เส้นจำนวน เมื่อนับต่อหรือนับลดหมด จะได้คำตอบทันที (ในภาพคือ 12 และ 2) สิ่งที่ทำให้เสียเวลาคือการเขียนเส้นจำนวน

นอกจากนี้ ครูหลายคนบอกว่าหัวลูกศรที่เส้นจำนวนแสดงว่า ยังมีจำนวนต่อไปอีก (หัวลูกศรแสดงความเป็นเส้นตรง) แสดงว่า ผู้ใช้เส้นจำนวนคิดว่า จุดกับจำนวนเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ แสดงว่า จุดแทนจำนวนและจำนวนแทนจุดได้จะใช้แทน “บอกจำนวน” ด้วย “บอกจุด” ด้วย ผู้เขียนคิดว่าการเขียนแสดงจำนวนบนเส้นจำนวนเป็นการใช้จำนวนบอกความยาวของส่วนของเส้นตรงที่มีจุดซึ่งเขียน 0 กำกับไว้เป็นจุดปลายจุดหนึ่ง เมื่อวัดระยะตามแนวเส้นตรง จากจุดที่มี 0 กำกับ 1 หน่วย จะพบจุดที่ห่างจากจุดที่มี 0 กำกับ 2 จุด จึงเขียน 1 และ -1 กำกับไว้ เพื่อแสดงว่าสองจุดนี้อยู่ห่างจากจุดที่มี 0 กำกับ 1 หน่วย เท่ากัน จำนวนจริงอื่น ๆ ทุกจำนวนก็อาศัยการวัดความยาวกำหนดจุดได้ จึงเป็นการจับคู่กันระหว่างจุดกับจำนวน

บทความนี้จะเรียกจุดกับคู่ของมันว่า จุด 0 จุด 1 จุด 2 จุด 0.5 ฯลฯ เป็นการบอกว่าจุดไหนอยู่ห่างจาก จุด 0 ก็หน่วยและห่างทางบวกหรือทางลบ เช่น จุด -1 จะอยู่ห่างจากจุด 0 หนึ่งหน่วย แต่เป็นด้านตรงข้ามกับจุด 1 ลักษณะการใช้เส้นจำนวนเช่นนี้ จึงไม่ควรใช้กับผู้เรียนระดับประถมศึกษาซึ่งยังไม่รู้จักจำนวนลบ เส้นจำนวนเป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นว่า “จำนวนจริง” เป็นจำนวนที่ใช้ในชีวิตจริงอย่างน้อยในเรื่องการบอกความยาวของสิ่งต่าง ๆ เช่น ความยาวของด้านของลูกบาศก์ที่มีปริมาตร 2 ลูกบาศก์หน่วย ซึ่งเขียนได้ดังนี้ $\sqrt[3]{2}$

$$\begin{array}{ll} \text{เนื่องจาก} & 1.2^3 < 2 < 1.3^3 \\ \text{ทำให้} & 1.2 < \sqrt[3]{2} < 1.3 \end{array}$$

ฉะนั้นมีจุดบนเส้นจำนวนเป็นจุด ซึ่งอยู่ระหว่าง จุด 1.2 กับ 1.3

เส้นจำนวนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เห็นหรือรู้จักจำนวนจริงมากขึ้น กรณีที่แสดงข้างต้นระหว่างจุด 1.2 กับจุด 1.3 ซึ่งห่างกัน 0.1 หน่วย และมีจุดมากมายที่แสดงจำนวนจริงที่มากกว่า 1 แต่น้อยกว่า 1.3

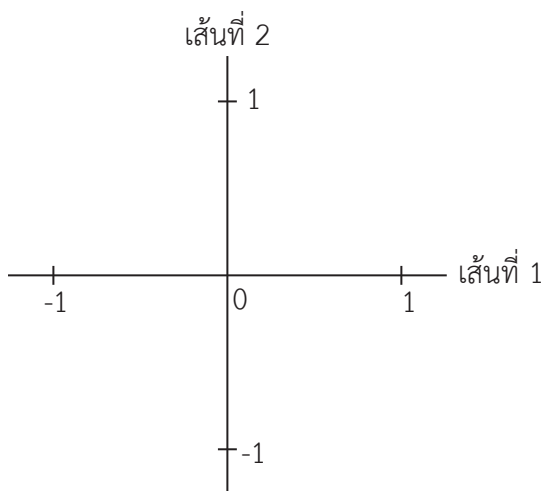
นอกจากนี้ ถ้ารู้จักใช้ประโยชน์ของเส้นจำนวนเป็นเครื่องมือช่วยในการสอนเรื่องจำนวนให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น

ถ้า a, b เป็นจำนวนจริงแล้ว ab เป็นจำนวนจริง

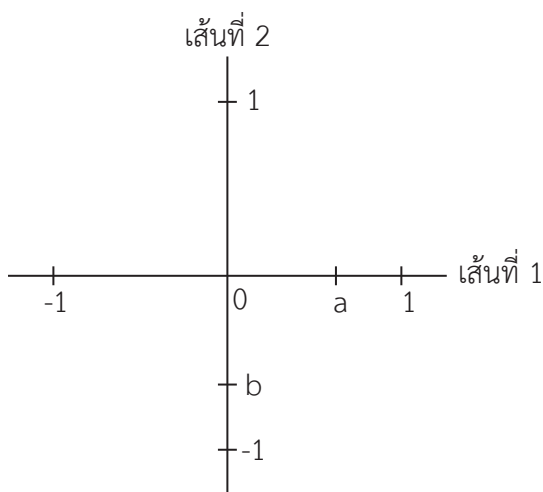
การพิสูจน์โดยใช้ความรู้เฉพาะเรื่องจำนวนจะทำได้แต่ถ้าอยากลองพิจารณาโดยใช้เส้นจำนวน

จะให้เห็นได้ว่ามีจุด ab บนเส้นจำนวน ดังจะแสดงการหาจุด ab เมื่อ $a > 0$ และ $b < 0$

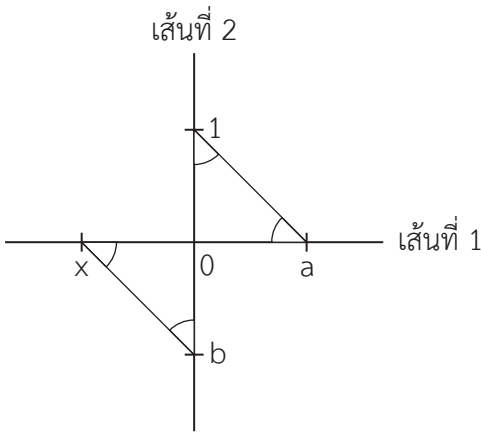
จากเส้นจำนวนสองเส้นที่ตัดกันที่จุด 0 และตั้งฉากกันดังรูป

จากการให้ $a > 0$ และ $b < 0$ เลือก a และ b บนเส้นจำนวน ดังนี้

เขียนส่วนของเส้นตรงเชื่อมจุดที่มีจุด 1 บนเส้นจำนวนเส้นที่ 2 และจุด a บนเส้นจำนวนเส้นที่ 1 และเขียนส่วนของเส้นตรงอีกเส้นจากจุด b บนเส้นจำนวนเส้นที่ 2 ให้ขนานกับส่วนของเส้นตรง ที่มีจุด a และจุด 1 เป็นจุดปลายตัดเส้นจำนวนเส้นที่ 1 ที่จุด X จะได้รูปสามเหลี่ยมมุมฉากที่คล้ายกันสองรูป ดังนี้

จากรูปสามเหลี่ยมคล้ายจะได้ว่า

$$\frac{|x|}{|a|} = \frac{|b|}{1}$$

x และ a เป็น
จำนวนจริงใด ๆ ที่ไม่ใช่ 0

หรือ $|x| = |a| |b|$

$-x = a(-b) \quad (x < 0, a > 0, b < 0)$

$$\begin{aligned} \text{เนื่องจาก } ab + a|-b| &= a(b + (-b)) \\ &= a \cdot 0 \\ &= 0 \end{aligned}$$

ดังนั้น $a(-b) = -(ab)$

ดังนั้น $x = ab$

ที่แสดงมานี้ เป็นวิธีหาจุด ab เมื่อ a, b คือจำนวนจริง ab ซึ่งจากความรู้เดิม $a > 0, b < 0$ ได้ a b เป็นจำนวนจริงและเมื่อเขียนรูปได้จุด x ซึ่งจากรูป x ก็เป็นจำนวนจริงลบ

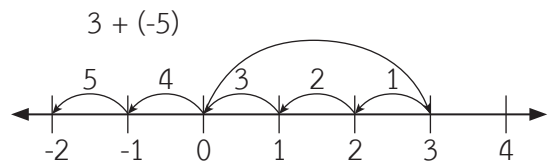
หมายเหตุ

ค่าสัมบูรณ์ของจำนวนจริง x นิยาม ดังนี้

$$|x| = \begin{cases} x & \text{เมื่อ } x \geq 0 \\ -x & \text{เมื่อ } x < 0 \end{cases}$$

$|x|$ ไม่ใช่ระยะบนเส้นจำนวน เพราะการสร้างนิยามค่าสัมบูรณ์สร้างขึ้นเพื่อให้หาผลลัพธ์ของการบวก ลบ คูณ หาร เกี่ยวกับจำนวนลบ ไม่จำกัดเฉพาะจำนวนเต็ม การใช้จำนวนจริงบอกระยะจำนวนเต็มลบ โดยการนับต่อ ไม่สามารถทำได้บนเส้นจำนวน

พิจารณาการใช้ “เส้นจำนวน” ในการสอนการบวก การลบจำนวนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

วิธีดังกล่าวมีปัญหาว่า ทำไมจึง นับลด ในเมื่อ -5 เป็นจำนวนเต็มลบไม่ใช่ลบด้วย 5 ซึ่งถ้าอธิบายโดยไม่ใช้เส้นจำนวนจะได้

$$\begin{aligned} 3 + (-5) &= (-2 + 2) + (3 + -5) \\ &= (-2) + (2 + 3) + (-5) \\ &= (-2) + (5 + (-5)) \\ &= -2 \end{aligned}$$

ใช้นิยามจำนวนตรงข้ามพิสูจน์ทฤษฎีต่อไปนี

1. ถ้า a และ b เป็นจำนวนนับแล้ว $(-a) + (-b) = -a + b$

$$\begin{aligned}\text{พิสูจน์ } (-a) + (b) &= (-a) + (-b) + a + b + \{- (a + b)\} \\ &= (-a) + (-b) + a + b + \{- (a + b)\} \\ &= 0 + \{- (a + b)\} \\ &= - (a + b)\end{aligned}$$

2. ถ้า a และ b เป็นจำนวนนับที่ $a > b$ แล้ว

$$\begin{aligned}a + (-b) &= a - b \\ &= - (a - b) \\ &= (-a)\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}(-a) + b &= -a + b + (a - b) + \{- (a - b)\} \\ &= -a + a + b - b - (a - b) \\ &= 0 + 0 - (a - b) \\ &= - (a - b)\end{aligned}$$

จะเห็นได้ว่า -2 ได้จาก 5-3 ซึ่งเมื่อสอนคณิตศาสตร์อย่างถูกต้องจะพิสูจน์ ดังนี้

- 1) ให้ a และ b เป็นจำนวนนับที่ $a \geq b$ แล้ว $a + (-b) = a - b$

$$\begin{aligned}\text{พิสูจน์ } a + (-b) &= \{a + (-b)\} + b - b \\ &= a - b + b (-b) \\ &= a - b = 0 \\ &= a - b\end{aligned}$$

จากการพิสูจน์ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าการหาผลบวกของจำนวนเต็มอาศัยวิธีการหาผลบวกผลลบของจำนวนนับ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าด้วยกับการสอนเรื่องจำนวนเต็มโดยใช้การทบทวนความรู้เรื่องจำนวนนับ และคุณสมบัติเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหารของจำนวนนับ โดยให้ผู้เรียนรู้จัก นิยาม นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎี เอกลักษณะการบวก และการคูณ เป็นข้อตกลงว่าคุณสมบัติเหล่านี้ใช้ได้กับจำนวนเต็ม ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มจากจำนวนนับ

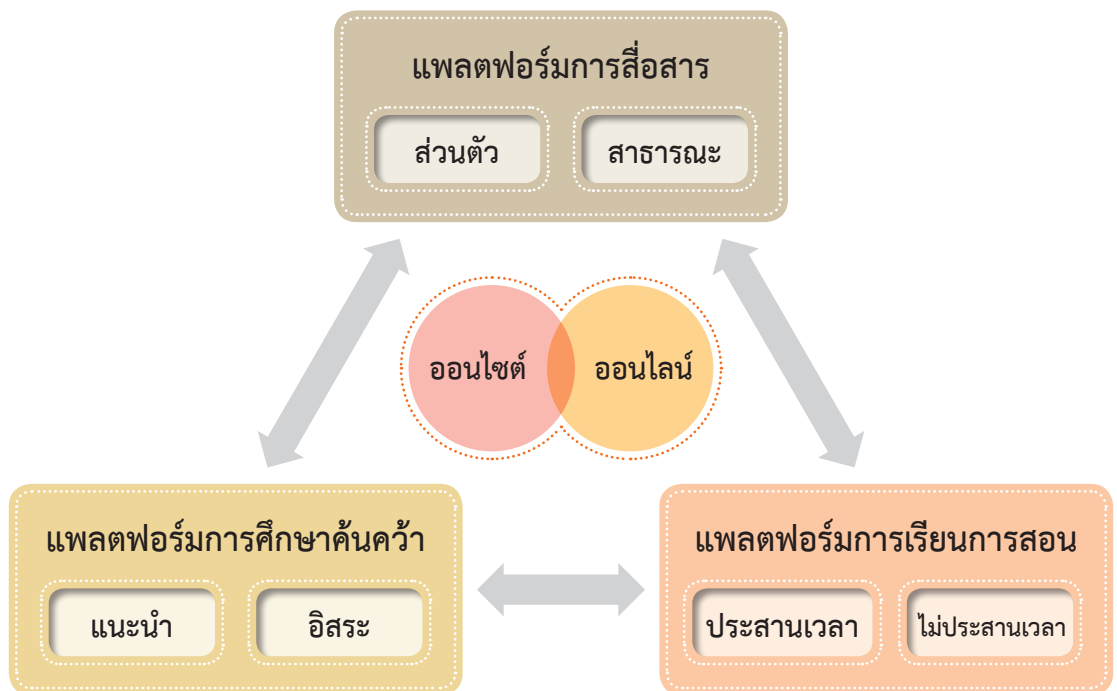
ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ ของโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร

ดร.พริณ ศิริศักดิ์

โรงเรียนราชินีบน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่เป็นกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียนราชินีบนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ระหว่างปีการศึกษา 2563 - 2564 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและปฏิบัติงานครูตามวงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ไปเป็นแบบออนไลน์ โรงเรียนได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานขึ้นในปีการศึกษา 2563 เพื่อขับเคลื่อนให้วงจรดังกล่าวดำเนินต่อไปได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานในปีการศึกษา 2563

ระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 แพลตฟอร์มที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ดังนี้

(1) แพลตฟอร์มการสื่อสารที่ผสมผสานรูปแบบส่วนตัวโดยใช้ไลน์และรูปแบบสาธารณะโดยใช้เฟซบุ๊กกลุ่ม

(2) แพลตฟอร์มการเรียนการสอนที่ผสมผสานรูปแบบประสานเวลา (Synchronous) โดยใช้กูเกิลมีตและซูม และรูปแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) โดยใช้กูเกิลคลาสรูม

(3) แพลตฟอร์มการศึกษาค้นคว้าที่ผสมผสานรูปแบบแนะนำโดยใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ของโรงเรียนและรูปแบบอิสระโดยใช้กูเกิล การใช้งานระบบนี้พบข้อสังเกตเพื่อการต่อยอด

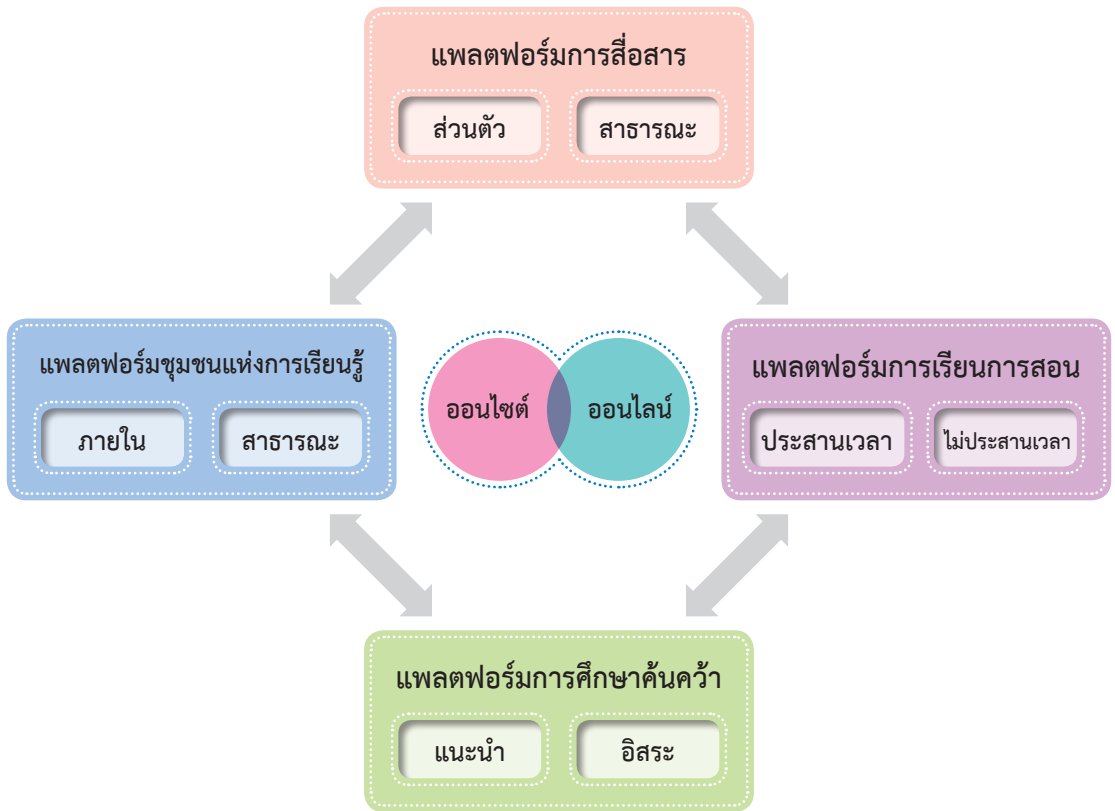
(4) แพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2564 โดยการถ่ายทอดสดการประชุมออนไลน์ผ่านซูมไปยังเฟซบุ๊กกลุ่ม ซึ่งกำหนดขอบเขตสมาชิกได้ สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่ครูเริ่มคุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และเกิดความต้องการแก้ปัญหาหรือยกระดับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักเรียน

โรงเรียนจึงริเริ่มจัดรายการสอนสร้างสุขให้เป็นรายการเสวนาออนไลน์ โดยครูโมเดลจะนำเสนอบทเรียน (Lesson Learned) จากการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน วิพากษ์โดยผู้บริหาร เพื่อนครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ การถ่ายทอดสดรายการไปยังเฟซบุ๊กกลุ่ม RB Teachers ยังเป็นโอกาสให้ครูที่ไม่ได้ร่วมเสวนาสามารถติดตามดูย้อนหลัง ชักถามและอภิปรายร่วมกันในช่องแสดงความคิดเห็นได้ ตลอดภาคเรียนที่ 1 รายการสอนสร้างสุขจัดขึ้น 57 ครั้ง แต่แต่ละครั้งจะมีข้อสรุป (Conclusion) ของกลุ่มซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากบทเรียนที่ครูโมเดลตัดสินใจนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบด้วยตนเองด้วยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนในภาคเรียนที่ 2 เนื่องจากบทเรียนส่วนใหญ่เป็นการอธิบายความสัมพันธ์

เชิงเหตุผลระหว่างรูปแบบ วิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้กับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน บทเรียนจึงมีลักษณะเป็นกรอบการวิจัย (Research Framework) ซึ่งครูโมเดลต้องนำเสนอในรายการสอนสร้างสุขและวิพากษ์ร่วมกับสมาชิก ตลอดภาคเรียนที่ 2 รายการสอนสร้างสุขจัดขึ้น 44 ครั้ง ส่งผลให้ครูโมเดลสามารถนำข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการสอนสร้างสุขถือเป็นโอกาสให้ครูเปิดห้องเรียนแบบออนไลน์ (Online Open Class) ให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือรวมพลังกันแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานการณ์โควิด-19 เป็นการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านจนเกิดความมั่นใจที่จะเปิดโรงเรียนสู่สาธารณชนแบบออนไลน์ (Online Open House) เช่นเดียวกับที่เคยปฏิบัติแบบออนไลน์ เห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนวงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ดำเนินต่อไปได้ในสถานการณ์โควิด-19 แต่ยังคงตั้งอยู่บนหลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนของโรงเรียนกับสมาคมผู้ปกครองในการเปิดเฟซบุ๊กเพจ RB-N2LC หรือ Rajinibon School – New Normal Learning Community เพื่อใช้เป็นแพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียนราชินีบน ซึ่งเปิดให้บุคคลทั่วไปได้ติดตาม (Subscribe) เพื่อขยายขอบเขตชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่สาธารณชน

ดั่งแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานในปีการศึกษา 2564

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่เป็นกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูที่อยู่บนหลักการพื้นฐานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC และนำเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ขับเคลื่อนวงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 โดยมีหลักการของชุมชนดังนี้

1. แพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลที่เป็นสมาชิกของชุมชนต้องมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

2. เป้าหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่คือการแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

ของนักเรียน

3. สมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ร่วมมือร่วมพลังความคิดและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละระดับของชุมชน ได้แก่ ครูโมเดล เพื่อนครู โค้ช พี่เลี้ยงและผู้ร่วมเรียนรู้

4. การเรียนรู้คือความเจริญงอกงามของชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นจากการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางแบบโค้ชและพี่เลี้ยง ซึ่งต้องอาศัยความไว้วางใจ เชื่อใจ ยอมรับและเคารพซึ่งกันและกันในบทบาทและความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกแต่ละหน่วย

5. ข้อสรุปที่ได้จากการสืบสอบสะท้อน

ผลการปฏิบัติงานร่วมกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้
วิธีใหม่อาจไม่ใช่บทเรียนที่ครูแต่ละคนเกิดการ
เรียนรู้ ตระหนักและนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ
ด้วยตนเองต่อไป

การรวมกลุ่มสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้
วิธีใหม่มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาหรือยกระดับ
คุณภาพการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติงานแบบ
ออนไลน์โดยใช้เทคนิคประสานและไม่ประสาน
เวลาผ่านกูเกิลมีต ไกล์ ชุม หรืออีเมล เป็นต้น
ซึ่งตามวงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของ
โรงเรียนใช้ 2 วิธีการ ดังนี้

**วิธีการที่ 1 การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
(Lesson Study)** เป็นการรวมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการ
การเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีบทบาทแตกต่างกัน
ได้แก่ ครูโมเดล เพื่อนครู ผู้บริหารเป็นโค้ช หัวหน้า
กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญและ/
หรือผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ เพื่อหิบบก
ประเด็นการเรียนรู้ของนักเรียนมาพิจารณาร่วมกัน
3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นวิเคราะห์และวางแผน เป็นขั้นที่
ครูโมเดลเล่าหรืออธิบายแผนการจัดการเรียนรู้
ที่มุ่งแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
ของนักเรียนให้กลุ่มได้ฟังและตั้งคำถามวิเคราะห์
องค์ประกอบของแผน เช่น สอนไปทำไม สอนอะไร
สอนอย่างไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าสอนบรรลุเป้าหมาย
เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครูโมเดลจะตัดสินใจปรับปรุง
แผนก่อนนำไปใช้จัดการเรียนรู้

ขั้นสังเกต เป็นขั้นที่กลุ่มร่วมกันเก็บ
รวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่สะท้อนพฤติกรรม
การเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียนแบบออนไลน์

เช่น การเปิด/ปิดกล้องขณะเรียน ปฏิสัมพันธ์
การเข้าเรียน การส่งงาน คุณภาพของงาน เป็นต้น
กล่าวได้ว่าเป็นการเปิดห้องเรียนแบบออนไลน์ และ

ขั้นสะท้อนผลและปรับปรุงแผน

เป็นขั้นที่กลุ่มร่วมกันตั้งคำถามจากข้อมูลหลักฐาน
ที่รวบรวมได้ เพื่อให้ครูโมเดลสะท้อนความคิด
4 ประเด็น คือ ความคาดหวัง ผลที่เกิดขึ้นจริง บทเรียน
ที่ได้รับ และการต่อยอดบทเรียน ทั้งนี้ ข้อสรุปของ
กลุ่มอาจจะไม่ใช่สาระสำคัญทั้งหมดของบทเรียน
ที่ครูโมเดลจะนำไปเสวนาในรายการสอนสร้างสุข
และสำรวจตรวจสอบด้วยการวิจัยต่อไป

**การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
(Classroom Action Research)** เป็นการต่อยอด
บทเรียนที่ครูโมเดลได้จากการพัฒนาบทเรียน
ร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
ระหว่างรูปแบบ วิธีการหรือเทคนิคการจัดการ
เรียนรู้กับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน นำมา
กำหนดเป็นกรอบการวิจัย นำเสนอและอภิปราย
ร่วมกับผู้บริหาร เพื่อนครู หัวหน้ากลุ่มสาระการ
เรียนรู้และผู้เชี่ยวชาญในรายการสอนสร้างสุข เพื่อ
ให้ครูโมเดลได้รับข้อเสนอแนะแนวทางออกแบบ
วางแผนการวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อสำรวจตรวจ
สอบว่า บทเรียนซึ่งกลายมาเป็นกรอบการวิจัยนั้น
มีความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปได้มากน้อย
เพียงใด โดยหัวข้อวิจัยส่วนใหญ่ในปีการศึกษา
2564 จะเป็นการแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพ
การเรียนรู้แบบออนไลน์และการใช้เทคโนโลยี
ดิจิทัลยกระดับการเรียนรู้ ตามลำดับ

แพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้วิธีใหม่
เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคม

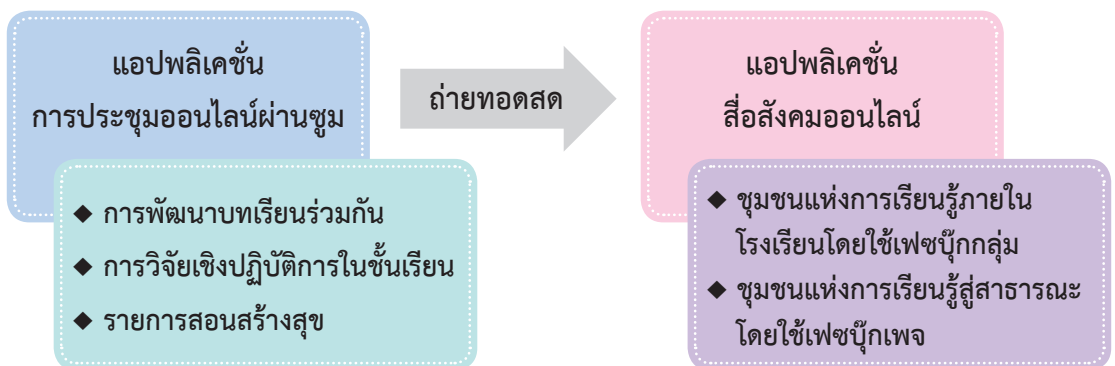
ออนไลน์เป็นเทคนิคการขับเคลื่อนวงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโรงเรียนได้ใช้เทคนิค ดังนี้

1. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างหลากหลาย

เป็นเครื่องมือหลักของการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบผสมผสาน ครูจึงต้องเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างหลากหลาย วิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบจนสามารถเลือกใช้ออกแบบวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตอบสนองความแตกต่างหลากหลายของนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ครูยังต้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการผลิตสื่อ ประชุม อบรม สัมมนาหรือกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบออนไลน์ด้วยเช่นกัน

2. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นเทคโนโลยี

ดิจิทัลที่ใช้สื่อสารในเครือข่ายสังคมทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่สารสนเทศด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น แสดงผลงาน เผยแพร่ข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น (กตিকা สายสุนีย์, 2555) ด้วยเหตุนี้ สื่อสังคมออนไลน์จึงสามารถประยุกต์ใช้เป็นแพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยถ่ายทอดสดกิจกรรมออนไลน์ผ่านซูมไปยังเฟซบุ๊กกลุ่มและเฟซบุ๊กเพจดัง **แผนภาพที่ 3** เห็นได้ว่าแพลตฟอร์มชุมชนแห่งการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยใช้เฟซบุ๊กกลุ่ม RB Teachers เพื่อกำหนดขอบเขตสมาชิกให้เป็นครูฝ่ายการสอนของโรงเรียนเท่านั้น และชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่สาธารณะชน โดยใช้เฟซบุ๊กเพจ RB-N2LC เพื่อเปิดให้บุคคลภายนอกสามารถติดตามดูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนเผยแพร่สู่สาธารณะชน

แผนภาพที่ 3 เทคนิคการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ชีวิตวิถีใหม่เต็มไปด้วยปัญหาและความไม่สะดวกสบาย เมื่อครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ทำงานและ/หรือแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ประสบผลสำเร็จ ย่อมเกิดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 และแม้ว่าปัญหาจะเริ่มคลี่คลายแต่โลกอนาคตก็ยังอยู่ในความไม่แน่นอน อีกทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลยังคงพัฒนาต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนในยุคหลังโควิด-19 ยังต้องการสมรรถนะครูและนักเรียน 4 ด้านต่อไปนี้

ด้านที่ 1 สมรรถนะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Competency)

สมรรถนะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความสนใจใฝ่รู้ของบุคคลจนค้นพบคำถามหรือปัญหาที่นำไปสู่การหลอมรวมความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการสำรวจตรวจสอบหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ จนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มีการสื่อสารและสะท้อนคิดเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงและต่อยอดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ทั้งนี้ สมรรถนะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูและนักเรียนมีองค์ประกอบเชิงกระบวนการร่วมกัน ดังนี้

1) **ตั้งคำถามนำการเรียนรู้** วิเคราะห์สถานการณ์จริงจนเกิดคำถามที่นำไปสู่การแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

2) **แสวงหาแนวทาง** ศึกษา สืบค้นและ/หรือสอบถามแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อออกแบบวางแผนการแสวงหาคำตอบ

3) **สำรวจตรวจสอบ** ลงมือปฏิบัติเพื่อ

แสวงหาคำตอบด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น

4) **สื่อสารนำเสนอ** สรุปโน้ตสโน้ตในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อการอธิบายและอภิปรายร่วมกัน

5) **สะท้อนความคิด** ตั้งคำถามประเมินการเรียนรู้ของตนเองและนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงและต่อยอดการเรียนรู้

ด้านที่ 2 สมรรถนะการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Competency)

สมรรถนะการเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลที่หลอมรวมความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการแสวงหาคำตอบ ทำงานหรือแก้ปัญหาโดยผสมผสานการปฏิบัติอย่างสมดุลในพื้นที่จริงกับอุปกรณ์ดิจิทัลที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจนนำไปสู่การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ สมรรถนะการเรียนรู้แบบผสมผสานของครูและนักเรียนต้องมีการปฏิบัติร่วมกัน ดังนี้

1) **กำหนดเป้าหมาย** ตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ ทำงานหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

2) **ผสมผสานวิธีการ** ออกแบบวางแผนการเรียนรู้ ทำงานและแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานการปฏิบัติในพื้นที่จริงและผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

3) **ลงมือปฏิบัติ** ปฏิบัติด้วยความยืดหยุ่นและประเมินการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4) **สรุปผลงาน** วิเคราะห์และประมวลผลการปฏิบัติและผลงาน เพื่อประเมินการบรรลุเป้าหมาย

5) สะท้อนความคิด ตั้งคำถามประเมินการเรียนรู้ของตนเองและนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงและต่อยอดการเรียนรู้

ด้านที่ 3 สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Competency)

สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง เป็นพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้ทำงานหรือแก้ปัญหาในบริบทต่าง ๆ ของชีวิตจนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงกว่าการไม่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนต้องมีการปฏิบัติร่วมกัน ดังนี้

1) รู้จักเข้าใจ เปรียบเทียบประโยชน์ ข้อดี และข้อจำกัดของอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ภายใต้บริบทการใช้งานเดียวกัน

2) ใช้เป็น ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่และแอปพลิเคชันที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) ประยุกต์ใช้ ประยุกต์ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประโยชน์ทางตรง

4) สร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบวางแผนและผลิตผลงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันที่หลากหลาย เพื่อใช้งานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

5) มีวิจารณญาณ พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเพื่อตอบสนองต่อคำถามหรือปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ด้านที่ 4 สมรรถนะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media Competency)

สมรรถนะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งต้องบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารประมวลสารสนเทศและสร้างปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายของการสื่อสารอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม ทั้งนี้ สมรรถนะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของครูและนักเรียนต้องมีการปฏิบัติร่วมกัน ดังนี้

1) เลือกรับข้อมูลข่าวสาร เลือกรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เข้าสู่กระบวนการคิด

2) ประมวลสารสนเทศ คัดวิเคราะห์ข้อมูลที่รับมาด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น เพื่อทำความเข้าใจและสรุปสารสนเทศ

3) สร้างปฏิสัมพันธ์ ตอบสนองต่อสารสนเทศที่ผ่านการคิดด้วยการปล่อยผ่าน แสดงปฏิกิริยาตอบโต้และ/หรือสะท้อนความคิด

โรงเรียนราชินีบนได้กำหนดประเด็นในการอภิปรายเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 โควิด-19 คือวิกฤตหรือโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะครูและนักเรียน

สถานการณ์จริงที่ครู นักเรียนและผู้ปกครองต้องเผชิญถือเป็นการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ (Situating Learning) จากการร่วมมือร่วมพลังกันคิดแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ นำไปสู่แรงบันดาลใจการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง (Trikoilis and Papanastasiou, 2020) กล่าวได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมไปสู่การพัฒนาสมรรถนะร่วมกันของทุกคน

ประเด็นที่ 2 พัฒนาวิชาชีพอย่างไรให้ต่อเนื่องและยั่งยืน

วงจรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้สะท้อนระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ คือ เริ่มต้นจากคำถาม นำการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการสืบสอบสะท้อนผลจากหลักฐานการเรียนรู้เชิงประจักษ์ จนได้บทเรียนที่ต้องเผยแพร่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยากาศเชิงบวกภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ ส่งผลให้ครูเกิดแรงผลักดันจากภายในตน (Intrinsic motivation) เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (ปราณี นาคทอง, 2565)

ประเด็นที่ 3 ผลผสมผสานอย่างไรในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่

เมื่อการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ (ปราณี นาคทอง, 2565) ที่เชื่อมโยงการปฏิบัติในพื้นที่จริงกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน การพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ก็สามารถใช้รูปแบบการทำงานแบบผสมผสานได้เช่นเดียวกัน (Blitz, 2013) ดังที่ Francis and Jacobsen (2013) เคยเสนอให้ใช้การประชุมออนไลน์นอกเวลา หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด

ประเด็นที่ 4 สมรรถนะครูและนักเรียนในยุคหลังโควิด-19

สมรรถนะที่เกิดขึ้นเป็นสมรรถนะแกน สมรรถนะครูและนักเรียนทั้ง 4 ด้านมีลักษณะร่วม คือ เป็นสมรรถนะที่ปราศจากเนื้อหา ตรงกับนิยามของสมรรถนะแกนหรือสมรรถนะทั่วไปตามกรอบแนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะของกระทรวงศึกษาธิการ เห็นได้ว่า สมรรถนะเหล่านี้เชื่อมโยงได้กับทุกเนื้อหาวิชาเพราะเป็นองค์ความรู้เชิงกระบวนการที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนตามลำดับขั้นตอน แม้จะนำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน

การผสมผสาน คือ หัวใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่แยกส่วนเป็นคาบเรียน ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ต้องบูรณาการหลากหลายศาสตร์ในโลกจริง การออกแบบวางแผนการจัดการเรียนรู้จึงควรขยายขอบเขตการเรียนรู้จากคาบเรียนสู่ชีวิตจริง ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายไม่จำกัดเฉพาะที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ครูจึงต้องออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ด้วยวิธีการหลากหลาย คอยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ต่อเนื่อง (ปราณี นาคทอง, 2565)

การมีวิจารณ์งานเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและชาญฉลาดในฐานะผู้สร้างสรรค์มากกว่าผู้ใช้งาน ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังไม่ได้กำหนดให้วิจารณ์งานเป็นตัวชี้วัดของการประเมินสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ทั้งครูและนักเรียนจึงควรตัดสินใจเลือกหรือประยุกต์ใช้เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับงาน และตัดสินใจตอบสนองต่อประเด็นสารสนเทศที่เผยแพร่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา

ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ก่อรูปขึ้นในโรงเรียนราชินีบน ดังนั้น ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องศึกษาหลักการ วิธีการและเทคนิคของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ ก่อนนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนต่อไป ทั้งนี้ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เสนอมานับบทความนี้อาจล้าสมัยไปแล้ว ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องติดตามความก้าวหน้า เลือกหรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบอื่น ๆ ที่ทันสมัยและตอบโจทย์การใช้งานชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีใหม่ในอนาคต รวมถึงบริบทที่แตกต่างกันตามพื้นที่หรือตามช่วงเวลา ซึ่งครูและเด็กอาจได้รับการพัฒนาสมรรถนะอื่น ๆ ที่แตกต่างเพิ่มเติมจาก 4 ด้านที่เสนอมานี้

เอกสารอ้างอิง

- กติกาสายสุนีย์. (2555). *เครือข่ายสังคมออนไลน์*. สืบค้น 16 ธันวาคม 2562, จาก <https://keng.com/2008/08/09/what-is-social-networking/>
- ปราณี นาคทอง. (2565). *การจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในสถานการณ์โควิด-19*. วารสาร บวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2565), 63-69
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (1). นนทบุรี. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- Blitz, C. L. (2013). Can online learning communities achieve the goals of traditional professional learning communities?: What the literature says (REL 2013-003). Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Mid-Atlantic. Available from: <https://eric.ed.gov/> [accessed 14 February 2023]
- Francis, K., & Jacobsen, M. (2013). *Synchronous online collaborative professional development for elementary mathematics teachers*. The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 14(3), 319-343. <https://eric.ed.gov/>
- Trikoulis, D. & Papanastasiou, E. C. (2020). *The potential of research for professional development in isolated settings during the Covid-19 crisis and beyond*. Journal of Technology and Teacher Education, 28(2), 295-300. Retrieved from <https://www.learntechlib.org/>.

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ฉัตรชนก จันทรไย้ม
อริศรา ตระกูลวาริสุข

สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โครงการโรงเรียนคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียน 3 ประเภท คือ โรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาสี่มุมเมือง และโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) ซึ่งได้ดำเนินการโดยพัฒนาต่อยอดจากโครงการเดิม คือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาสี่มุมเมือง และโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณภาพ ภายใต้แนวคิด “นักเรียนคุณภาพ ครู บุคลากรมีความสุข ชุมชนมั่นใจ โรงเรียนใช้ทรัพยากรร่วมกัน” โดยมุ่งเน้นพัฒนาโรงเรียนท้องถิ่นระดับตำบลให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่ เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน ลดความเหลื่อมล้ำและสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของนักเรียน มุ่งเน้นพัฒนาทักษะวิชาการ

ทั้งในส่วนของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านภาษา ทักษะการใช้เทคโนโลยี พัฒนาทักษะอาชีพที่ให้นักเรียนสามารถต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต และพัฒนาทักษะชีวิต ให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีภูมิคุ้มกัน เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการวางแผนชีวิต มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความพร้อมในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและบริบทของพื้นที่ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่เพียงพอต่อความต้องการ และมีความปลอดภัย สามารถรองรับนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อีกทั้งโรงเรียนคุณภาพต้องเป็น “โรงเรียนของชุมชน” ที่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เน้นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจถึงความจำเป็นในการพัฒนาทางการศึกษา

ที่มีนักเรียนเป็นเป้าหมาย ให้เกิดความเท่าเทียม และได้รับสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

การสร้างเครือข่ายของโรงเรียนเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยโรงเรียนภายใต้โครงการโรงเรียนคุณภาพ มี 3 ประเภท คือ โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) ครอบคลุมทั้ง 245 เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 349 โรงเรียน¹ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 ; สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ศูนย์ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล, 2565)

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ

สำหรับการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนคุณภาพภายใต้ 8 จุดเน้น ได้แก่ 1) ความ

ปลอดภัยของผู้เรียน 2) ระบบประกันคุณภาพ 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนาครู 5) การเรียนการสอน 6) การวัดและประเมินผล 7) การนิเทศ กำกับและติดตาม และ 8) ข้อมูลสารสนเทศ (Big Data) เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ภายใต้ความหลากหลาย และรองรับศักยภาพของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยดำเนินการใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การบริหารจัดการเรียนรวมของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย มีการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพและสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียน การจัดทำคู่มือขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพ สำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนคุณภาพการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพให้กับผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณภาพ คณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามนโยบาย 8 จุดเน้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การสนับสนุนงบประมาณค่าพาหนะการมาเรียนรวมให้กับนักเรียน โรงเรียนเครือข่าย การสนับสนุนงบประมาณให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำหรับการกำกับ นิเทศ ติดตามโรงเรียนคุณภาพ

2. การสนับสนุนด้านบุคลากรให้โรงเรียนคุณภาพ มีการสนับสนุนให้โรงเรียนคุณภาพนำครูโรงเรียนเครือข่ายมารวมกับโรงเรียนคุณภาพ (โรงเรียนหลัก) เพื่อให้ครูครบชั้น ครบวิชาเอก

¹ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง รายชื่อโรงเรียนคุณภาพ ณ วันที่ 25 กรกฎาคม 2565

ทำให้ลดงบประมาณในการจ้างครู การสำรวจโรงเรียนที่มีความต้องการครูสอนภาษาต่างชาติ และการจัดสรรอัตราจ้างครูชาวต่างชาติ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าจ้างครูผู้สอนภาษาจีนและภาษาอังกฤษในโรงเรียนคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษและภาษาจีนของผู้เรียน

3. การสนับสนุนด้านวิชาการ มีการจัดสรรสื่อสนับสนุนงบประมาณเพื่อบริหารจัดการด้านวิชาการ การจัดนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานด้านวิชาการ และมีช่องทางในการเผยแพร่นวัตกรรมการดำเนินการของโรงเรียนคุณภาพ

4. การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นค่าก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ปรับสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียนคุณภาพ ปรับปรุงห้องเรียน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และครุภัณฑ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการติดตามการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนภายใต้โครงการโรงเรียนคุณภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 349 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา จำนวน 183 โรงเรียน โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา จำนวน 77 โรงเรียน และโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) จำนวน 89 โรงเรียน (สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน, 2565) สามารถกล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นในภาพรวม ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามบริบทของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผ่านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ยังได้รับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนให้ปลอดภัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียน

2. การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย พบว่า โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ที่เป็นโรงเรียนหลักมีโครงสร้างพื้นฐานที่มีความพร้อม ด้านอาคารสถานที่ สื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีครูครบชั้น ครบวิชาเอก ทำให้โรงเรียนมีบุคลากรครบชั้น และครบวิชาเอก สามารถจัดแผนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักเรียน เช่น แผนการเรียนภาษาจีน แผนการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น เอื้อให้โรงเรียนเครือข่ายส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กได้มาใช้ทรัพยากร

ร่วมกับโรงเรียนคุณภาพที่เป็นโรงเรียนหลัก ทำให้เกิดการร่วมกันพัฒนาทักษะและความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียน ส่งผลให้โรงเรียนเครือข่ายที่มาใช้ทรัพยากรร่วมกันมีคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

3. การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย พบว่า โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ ได้รับการจัดสรรสื่อ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพและทันสมัย ทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาคุณภาพห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนที่ทันสมัยในรูปแบบของ I-Classroom ห้องเรียน Native Speaker ห้องเรียนเสมือนสำหรับการจัดการเรียนการสอนทางไกล เป็นต้น นอกจากนี้ ห้องเรียนส่วนใหญ่ยังมีการติดตั้งสมาร์ททีวี เครื่องเสียง รวมทั้งมีการกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง

4. การเพิ่มขึ้นของนักเรียนในโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการนำมาพัฒนาอาคารสถานที่ เทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน มีครูครบชั้นและได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับการยอมรับ ผู้ปกครอง เกิดความเชื่อมั่น ส่งผลให้นักเรียนให้ความสนใจมาเรียนในโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น จำนวน 126 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.10

5. การสนับสนุนโรงเรียนคุณภาพจากภาคส่วนในพื้นที่ พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่รับรู้ เข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของ “โรงเรียนคุณภาพ” และให้การสนับสนุน

ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณภาพ โดยโรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่ได้สร้างการรับรู้ความเข้าใจให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน ศิษย์เก่า ผู้เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนา ในการขับเคลื่อนโรงเรียน ส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่น ให้ความร่วมมือ สนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณภาพ

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ

จากผลการติดตาม ฯ พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 โรงเรียนคุณภาพส่วนใหญ่สามารถ

ดำเนินการได้ตามเป้าหมายของโรงเรียนคุณภาพ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนคุณภาพบางโรงเรียนยังมีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางแผนไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก (1) ขาดการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินงานตามแผนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน (2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพ (3) การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณภาพล่าช้าไม่ต่อเนื่องงบประมาณที่จัดสรรเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนจากหน่วยงานต้นสังกัดขาดความชัดเจนเรื่องระยะเวลา ทำให้ไม่สัมพันธ์กับปฏิทินการดำเนินงานที่วางแผนไว้ รวมถึงบางโรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลางหรืองบประมาณในส่วนที่เสนอขอ หรืองบประมาณที่ได้รับในการบริหารจัดการจำกัดส่งผลต่อการดำเนินงาน และ (4) ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับการรายงานผล และมองว่า การรายงานผลไม่ส่งผลใด ๆ กับโรงเรียน จึงมอบหมายให้ครูธุรการหรือนักศึกษาฝึกงานเป็นผู้กรอกข้อมูลแทน ทำให้ข้อมูล

ผลการดำเนินงานไม่ครบถ้วน ขาดความชัดเจนหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ โดยควรดำเนินการดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก การรับรู้ ความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน (โรงเรียนหลัก – โรงเรียนเครือข่าย) ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพ ทราบถึงความสำคัญ ทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน รวมถึง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพที่มีความชัดเจน ทั้งในส่วนของเป้าหมาย กิจกรรมที่วางแผนการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ ปฏิทินการดำเนินการกิจกรรมตามแผน รวมถึง ขั้นตอน แนวทางการปฏิบัติภายใต้กิจกรรมที่อยู่ในโครงการ โดยแบ่งตามประเภทของโรงเรียนคุณภาพ ได้แก่ โรงเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษา โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่น สร้างความรู้ความเข้าใจผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก ไลน์) เสียงตามสาย แผ่นพับ เป็นต้น ให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณภาพ การใช้ทรัพยากรร่วมกันของโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนเครือข่าย การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชาหรือบางชั้นเรียน เนื่องจากผู้ปกครอง ชุมชนขาดความเชื่อมั่นในโครงการโรงเรียนคุณภาพ ไม่พร้อมให้บุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนหลัก ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของโรงเรียนหลัก มีความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางมาโรงเรียนหลัก ภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และกลไกการยุบเลิกของโรงเรียนเดิม หากมีการมาเรียนหรือใช้ทรัพยากรร่วมกันกับโรงเรียนหลัก รวมถึงยังมีความยึดติด บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ เกิดการมีส่วนร่วมหรือได้รับความร่วมมือ ตลอดจนเพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชนเห็นถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

โรงเรียนคุณภาพ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนคุณภาพภายใต้การนำทีมของผู้บริหารสถานศึกษา และควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมคิด ร่วมวางแผน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพที่มีความปลอดภัยและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และทิศทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ควรมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาวะผู้นำ ภาษาและการสื่อสาร การบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย ด้วยการพัฒนาทักษะเดิม (Up-Skill) เพิ่มเติมทักษะใหม่ (Re-Skill) ให้มีความรู้และทักษะเฉพาะวิชาตามเป้าหมายคุณภาพนักเรียน ตลอดจนให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ Passive Learning และ Active Learning เพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะและสมรรถนะที่ต้องการให้กับนักเรียน ซึ่งการพัฒนาจะสำเร็จได้นั้น ส่วนสำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Mind-set) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อที่จะได้ขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพไปอย่างพร้อมเพรียง ทั้งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาเพื่อเติมเต็มความรู้ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาภายใต้โครงการโรงเรียนคุณภาพ

3. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร

ควรจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุม เพียงพอตามความต้องการของโรงเรียนคุณภาพ ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา หรือภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า เพื่อให้โรงเรียนขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ รวมถึง ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถานประกอบการ ชุมชน วัด เข้ามาเป็น

ภาคีเครือข่ายความร่วมมือและมีส่วนร่วมสนับสนุน พัฒนาโรงเรียนคุณภาพในทุกมิติ โดยเฉพาะการ สนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มโรงเรียน ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) เพื่อให้มีทรัพยากร เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่งผลให้เกิดการพัฒนา คุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ต่อการจัดจ้างครูผู้สอนชาวต่างชาติหรือครูผู้สอน ชาวไทย เพื่อจัดการสอนภาษาต่างประเทศ และ ควรปรับระเบียบการจัดจ้าง เพื่อเอื้อต่อการบริหาร จัดการของโรงเรียน รวมทั้งควรมีแผนจัดจ้างครู ที่ต่อเนื่อง หรือควรอบรมพัฒนาครูให้มีทักษะ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เพียงพอใน การสอนภาษาต่างประเทศ และควรให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน รับรู้และเข้าใจการนำแนวทางการดำเนินงานของ นโยบายลงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งนิเทศ ติดตาม การจัด การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาต่างประเทศให้ เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อตัวนักเรียน

4. การบูรณาการการทำงาน ควรมีการ บูรณาการการทำงานร่วมกันของสำนัก หน่วย ศูนย์ ในส่วนกลางเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพอย่าง ต่อเนื่องโดยมีกรอบทิศทาง ปฏิทินการดำเนินงาน ที่ชัดเจน สำหรับการติดตามผลการดำเนินงานควร กำหนดรูปแบบการรายงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนโดย เฉพาะข้อมูลที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ก่อนข้างนาน เพื่อลดภาระของครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ เมื่อเกิดปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีช่องทางการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว สำหรับ การช่วยเหลือเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือ การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมถึง การสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับโรงเรียนคุณภาพ

unสรุป

จากที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า โรงเรียน คุณภาพถือเป็นหนึ่งในโครงการของสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนช่วยในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งผลักดันให้มี โรงเรียนคุณภาพของชุมชน เพื่อขับเคลื่อนให้แต่ละ ชุมชนได้มีโรงเรียนที่มีคุณภาพอย่างน้อย 1 โรงเรียน ขึ้นไป ซึ่งลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการ ศึกษา และมุ่งหวังให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มี คุณภาพ ปลอดภัย รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากร (การศึกษา) ร่วมกัน ทั้งนี้ การติดตามผลการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ ดังกล่าว ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีข้อมูลสารสนเทศผลการขับเคลื่อน การดำเนินงานของโรงเรียนคุณภาพ สำหรับใช้เป็น ข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาโครงการ โรงเรียนคุณภาพ ในขณะเดียวกัน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา และโรงเรียนคุณภาพเกิดความ ตระหนักและให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณภาพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการ ศึกษา เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อ ทุกฝ่าย ทั้งโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ทางการศึกษา นักเรียนและชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565, 25 กรกฎาคม). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง รายชื่อโรงเรียนคุณภาพ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). สรุปภาพรวมโรงเรียนคุณภาพ. (ออนไลน์). สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://bit.ly/3UqKb5A>.

สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานผลการติดตามการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพประจำปีงบประมาณ 2565. (ออนไลน์). สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://eva.obec.go.th/>

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ศูนย์ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล. (2565). รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ครั้งที่ 2/2565. กรุงเทพมหานคร, 2565. (เอกสารไม่ตีพิมพ์).

วารสารวิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษา และคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมส่งบทความวิชาการด้านการศึกษา มาลงเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวระหว่าง 5-7 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยต์ พร้อมภาพประกอบ

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อาคาร สพฐ. 3 ชั้น 3 กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
หรือ Email : obec.journal@gmail.com

(ไม่รับ) บทความย่อวิทยานิพนธ์ หรือบทความย่องานวิจัย เอกสารอ้างอิงเฉพาะส่วน ที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อาคาร สพฐ. 3 ชั้น 3 กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
อีเมล obec.journal@gmail.com